

නැණස වසන නීවරණ

(ධර්ම දේශනාවක් ඇසුරිණි.)

පොකුණුවිට, ශ්‍රී විනයාලංකාරාරාම වාසී,
සුභ්‍ය කුකුල්පතේ සුදුසුකම් ස්වමිති වහන්සේ

පුණ්‍යානුමෝදනාවයි
මාකඳුර, අබේසිංහ ටෙක්ස්ටයිල්ස් අධිපති
තුසිත අබේසිංහ මහතා විසින්
මෙම ධර්ම ග්‍රන්ථය මුද්‍රණය කර
ධර්ම දනය පිණිස බෙදා දෙන ලදී.

ධර්ම දනය පිණිසයි.

බු:ව: 2554
ක්‍ර:ව: 2010

පූජ්‍ය කුතුබුද්දීන්ගේ සුදස්සී ස්වාමීන් වහන්සේගේ වෙනත් ධර්ම ග්‍රන්ථ

- සංඝික දනයක් දෙන විට
- බුද්ධ පූජාවේ යථාර්ථය
- බුද්ධ ප්‍රතිමාව සහ බෞද්ධකම
- ද්වේශය දුරු කරන්නේ කෙසේද(ධර්ම දේශනාවක් ඇසුරින්)
- දනය පාරමිතාවක් වන්නට නම් (ධර්ම දේශනාවක් ඇසුරින්)
- සිතේ සැබෑව (ධර්ම දේශනාවක් ඇසුරින්)
- නොනිමෙන මරණයේ නොමියෙන අරුත් (ධර්ම දේශනාවක් ඇසුරින්)

පරිගණක අක්‍ෂර සංයෝජනය
 කථිකාවාරිනී : කමලා ගමගේ මෙනවිය,
 රසිකා සෝමතිලක මිය (ආචාර්ය සී. ක්ලාක් මධ්‍යස්ථානය)
 ඇස්.පී. සිරියලතා මහත්මිය

පිටකවර නිර්මාණය

 සාලිය ජයකොඩි
 ග්‍රැෆික්ස් හොරණ - දුර : 0602-300999

මුද්‍රණය:
සිකුරු ප්‍රකාශකයෝ
 144, වෙනිවැල්කොළ,
 පොලිගස්මිට්ට.
 දුරකථන : 2704152, 2704832

අද පින්වතුන්ට ධර්ම කරුණු පැහැදිලි කරදෙන්නට මම මාතෘකා කර ගත්තේ බුදුරජාණන්වහන්සේ විසින් දේශනා කළ මහා රුක්ඛ සූත්‍රයයි. මේ මහා රුක්ඛ සූත්‍රය සඳහන් වෙන්නේ සංයුත්ත නිකායේ මහා වග්ගයේ, බොජ්ජංග සංයුත්තයේ, නිවරණ වර්ගයේ.

බුදුහාමුදුරුවෝ මේ සූත්‍රයේදී දේශනා කරන්නේ කුමක් පිළිබඳවද? නිවරණ ධර්ම පහක් පිළිබඳව. පින්වතුන්ට නිතර අහලා පුරුදු දෙයක් තමයි නිවරණ ධර්ම. අපි අද මේ ධර්ම දේශනාව කුලීනුත් උත්සාහ කරන්නේ නිවරණ කියන්නේ මොනවද, ඒ නිවරණයන්ට අපේ සිත ගොදුරු වෙන්නේ කොහොමද, ඒ නිවරණයන්ට සිත ගොදුරු වුණාම එහි ප්‍රතිඵලය කුමක්ද, එසේ නිවරණයන්ට සිත ගොදුරු වෙන්නට හේතුව කුමක්ද, නිවරණයන්ගෙන් සිත නිදහස් කරගන්නේ කොහොමද, එසේ නිදහස් කරගැනීමෙන් සිදුවෙන යහපත කුමක්ද? මෙන්න මේ කරුණු පැහැදිලි කර දෙන්නට.

බුදුහාමුදුරුවෝ මේ සූත්‍රයේදී උපමාවක් දේශනා කරනවා. “මහණෙනි, මේ ලෝකයේ ඇතැම් ගස් වර්ග තියෙනවා. ඒවා මහා රුක්‍ෂයෝ. විශාලට වැඩෙන ගස්. බීජයේ පටන්ම, ඇටෙන් පැලය ඇති වූ මොහොතේ පටන්ම මහත් මහත් ආකාරයෙන් වර්ධනය වෙනවා. යම් ගසක් මත මේ කියන ලද ගසක් රෝපණය වුණොත් මූලික ගස සම්පූර්ණයෙන් විනාශවෙලා කැඩිලා බිඳිලා විසිරිලා මහ පොළවට පතිත වෙනවා. එහෙම නැත්නම් දිරා පත් වෙලා යනවා. ඒ විදිහට වනාන්තරවල පවතින මහා ගස් පවා කඩිලා බිඳිලා විනාශ කර දමන්නට සමර්ථ වූ බීජයේ පටන්ම මහත් මහත් සේ වැඩෙන්නාවූ ඇතැම් ගස් වර්ගයෝ මේ ලෝකයේ විද්‍යමාන වෙනවා.”

මහ ගස් වහසඟ පිළිල

“මහණෙනි, මේ විදිහට ආවරණය කරගෙන වෘක්‍ෂයන් විනාශයට පත් කරන, බීජයේ පටන්ම මහත් මහත් සේ වැඩෙන්නාවූ මේ තරම් ප්‍රබල වෘක්‍ෂයෝ මොනවාද?” බුදුහාමුදුරුවෝ දේශනා කරනවා “මහණෙනි, ඇසතු එවන් ගස් වර්ගයක්.” ඇහැටු කියලත්

අපි ඒවා හඳුන්වනවා. ඇසතු වර්ග ගණනාවක් තියනවා. එකක් නෙවෙයි ඇසතු නාමයෙන් හඳුන්වන ගස් සමූහයක් තියනවා. ඒ අතරින් අපි දැනට ගොතම බුදුරජාණන් වහන්සේගේ බෝධිය හෙවත් බුදු වෙන්නට උපකාර කළ වෘක්ෂය හැටියටත් ඇසතු වෘක්ෂයකට තමයි වැදුම් පිදුම් කරන්නේ. මේ ඇසතු ගණයට අයත් වන සියළුම වෘක්ෂයන්ගේ ස්වභාවය තමයි ඒවායෙහි බීජයක් යම් තැනක වැටුණොත්; යම් ගසක, යම් අතු රිකිල්ලක, යම් දෙබලක වැටුණොත් ඒ වැටුණු තැන කොතන හෝ වේවා බීජයේ පටන්ම භාත්පස මුල් විහිදුවාගෙන මහත් මහත් සේ වැඩෙන්නට පටන් ගන්නවා. කලක් මෙසේ වැඩෙන කොට එය හට ගන්නාවූ යම් ගසක් වේද, ඒ ගසෙහි සියළු අතු රිකිලි මේ ගස විසින්, මේ මුල් විසින් වෙලාගෙන මුලින් කියන ලද ගස සම්පූර්ණයෙන් විනාශයට පත් කරලා මේ ඇසතු ගස වර්ධනය වෙන්නට පටන් ගන්නවා.

“මහණෙනි, අර ඇසතු ගසේ හෙවත් ඇහැටු ගහේ ආක්‍රමණය නිසා, ඉන් වෙලා ගැනීම නිසා මුලින් කියන ලද ගස දිරාපත් වී විනාශ වෙනවා.” නුග කියන්නෙන් ඒ විදිහේ වර්ගයක්. නුග වර්ගත් බොහොම තියනවා. ඒ වගේම පුලිල කියන්නෙන් ඒ විදිහේම වර්ගයක්. පුලිල කියන ගස් වර්ගය දැනට අපි ඇසතු බෝධිය නමින් හඳුන්වන වෘක්ෂයට බොහෝ දුරට සමානයයි කොළ. ගසත් බොහොම සමානයයි. වෙනසකට තියෙන්නේ කොළේ නැට්ට තරමක් රතුපාටයි. කොළේ අග නැට්ට එතරම් දිග නැහැ. එපමණයි වෙනසට තියෙන්නේ. ඒ විදිහේ ගස් වර්ගයක් තියෙනවා, ඒවට කියන්නේ පුලිල කියලා. ඒවත් ඒ විදිහමයි. ඒ වගේම අවිචික්කා ගසුත් මේ ස්වභාවයමයි. ඒ වගේම තවත් ගස් වර්ග දෙකක් ගැන කියවෙනවා. අපි ඒ ගැන විස්තර කියන්නට දන්නේ නැ. බණ පොත්වල සඳහන් වෙනවා “කච්ඡකො, කපිත්තනො” කච්ඡකො කියන්නේ කසුප් කියල තමයි සඳහන් වෙන්නේ. ඒ වගේම කපිත්තනො කියන එක ගිවුල් කියන නමින් හැඳින්වෙනවා. ඒත් අර විදියෙම මහත් සේ වැඩෙන බීජයේ පටන් මහා වෘක්ෂයන්සේ වැඩිලා මූලික ගස විනාශ කරන ප්‍රබල වෘක්ෂයන්.

මේ විදියට ගස් විනාශ කරන ඇහැටු , නුග වැනි පිලිල වර්ග පිලිබඳ උපමාව බුදුහාමුදුරුවො දේශනා කරලා ඉන් අනතුරුව පැහැදිලි කරනවා “මහණෙනි, මේ ලෝකයේ ඇතැම් කුල පුත්‍රයෝ යම් යම් කාම සම්පත් අත් හැරදාලා; උසස් හෝ වේවා, පහත් හෝ

වේවා, හීන හෝ වේවා ප්‍රතීත හෝ වේවා, කවර ආකාරයේ හෝ කාම සම්පත්තියක් තමන්ට ගිහි කාලයේ තිබුණා නම් එම කාම සම්පත් අතහැරදාලා ගිහිගෙයින් ඇත්වෙලා මේ ශාසන බ්‍රහ්ම වර්යාව ආරක්ෂා කරන්නට පැවිදි වෙනවා. මහණෙනි, එවන් කුල පුත්‍රයින්ටත් ඇතැම් අවස්ථාවලදී අර තමන් අත් හැරියාවූ යම් බඳු කාමයක් තියනවද ඒ වගේ කාමයකින් හෝ ඊටත් වඩා ප්‍රබල කාමයකින් හෝ ඔවුන්ගේ සිත් කිලිටි වෙලා ප්‍රතිපත්තිය දුබල වී විනාශ වෙලා ඔවුන් අපා ගත වෙන තත්වයට ඇද වැටෙනවා.”

“මහණෙනි එසේ මේ සසර කලකිරී කාමයන් අතහැර සසුන් වැද පැවිදි වුණාවූ, ලෝකයෙන් එතෙර වෙන්නට ප්‍රතිපත්ති පුරන්තාවූ, නිවන් දකින්නට පිළිවෙත් පුරන්තාවූ සාසන බ්‍රහ්ම වර්යාවේ යෙදෙන්නාවූ, නිරතුරු ධර්මානුධර්ම ප්‍රතිපත්තියෙහි යෙදෙන්නාවූ ඒ කුල පුත්‍රයන්ගේ මානසික ශක්තිය පවා කඩා බිඳ සුනු විසුනු කර දමා නැවතත් ඔවුන් මේ සංසාරය නැමැති මඩ ගොහොරුවට ඇදදමා නැවත නැවතත් අපායාදී අනන්ත දුක්ඛයන්ට පමුණුවමින් සසර අතරමං කරන්නට සමර්ථ වෙන්නා වූ එවැනි නිවරණ ධර්ම පහක් තියනවා.” මුලින් බුදුහාමුදුරුවො දේශනා කරනවා මේ ලෝකයේ ඇට වලින් පැළවෙන ඇතැම් ගස් වර්ග තියනවා යම් ගසක අත්තක රිකිල්ලක එම ඇටයක් වැටුණොත් ඒ ගස වෙලාගෙන සම්පූර්ණයෙන් වැඩිලා අර මුලින් කියන ලද ගස විනාශ කරනවා.

අන්ත ඒ වගේ මේ ලෝකයේ සාසන බ්‍රහ්ම වර්යාවේ යෙදෙන්නාවූ හෝ ගිහිව සිටිමින් භාවනා කරමින් නිවන් දකින්නට වෙහෙසෙන්නාවූ හෝ හිඤ්ඤ හිඤ්ඤ උපාසක උපාසිකා කියන මේ සිව්වනක් පිරිසටම නිවරණ ධර්මයන් බාධා කරනවා.

නිවරණයන්ගෙන් වසා ගන්නාවූ සිතක ප්‍රඥව අතිශයින් දුර්වල වෙනවා. ඒ කුමක් නිසාද? මේ නිවරණ ධර්මයන්ගෙන් මනස වසා ගන්නා නිසා. ඒ විදිහට මේ සසර ගමනේ නිවන් දකින්නට උත්සාහ කරන මනුෂ්‍යයාට ප්‍රබලවම බාධා කරන අපමණ දුක්ඛය පිණිස හේතුවෙන ප්‍රමාදය පිණිස පවතින්නාවූ නිවරණ ධර්ම පහක් තියනවා කියලා බුදුහාමුදුරුවො දේශනා කරනවා. මම මේ කාරණය නැවත නැවත අවධාරණය කරන්නේ නිවරණ ධර්මයන් කොතෙක් ප්‍රබලද කියන බව මේ උපමාවලින්

හඳුනා ගන්නයි.

කිලිටි රත්‍රණ

ඊළඟට කිලේස සූත්‍රයේ බුදුහාමුදුරුවෝ පැහැදිලි කරනවා, "මහණෙනි මේ ලෝකයේ රත්‍රණ කිලිටි කරන්නාවූ ද්‍රව්‍ය පහක් තියනවා. මේ ද්‍රව්‍ය පහෙන් එකකින් හෝ රත්‍රණ කිලිටි වුණොත් එසේ කිලිටි වුණාවූ රත්‍රණවල තවදුරටත් මෘදු බව රැකෙන්නේ නෑ. දරුදඬු වෙනවා. අකර්මන්‍ය වෙනවා. අකර්මන්‍ය කියන්නේ පහසුවෙන් නොනැමියහැකි තත්වයට, පහසුවෙන් වැඩවල නොයෙදියහැකි තත්වයට පත්වෙනවා. බබලන්නේ නෑ. වහා බිඳෙන සුළුයි. වහා කැඩෙන සුළුයි. නැමුවොත් කැඩිලා යනවා. කර්මන්‍ය නැති නිසා නැවෙන්නේ නෑ. ඒ වගේම මේ කිලිටු රන් උපයෝගී කරගෙන කිසිම ආභරණයක් තනන්න පුළුවන් කමක් නෑ. ඒ ආභරණ තැනීමේ කටයුත්තට එය සුදුසු නෑ.

මෙසේ රත්‍රණ අපවිත්‍ර කරන්නාවූ කිලිටි පහක් තියනවා. මහණෙනි, මොනවද ඒ රන් අපවිත්‍ර කරන්නාවූ කිලිටි කරන්නාවූ, ප්‍රභාෂ්වර බව නැති කරන්නාවූ, මෘදු බව නැති කරන්නාවූ, අකර්මන්‍ය කරන්නාවූ, කර්මාන්ත සඳහා අයෝග්‍ය කරන්නාවූ, දරුදඬු කරන්නාවූ, ඒ කිලිටු මොනවාද? මහණෙනි, යකඩ රත්‍රණ වලට එක්තරා කිලිටක්. ලෝහ රත්‍රණ වලට එක්තරා කිලිටක්. කළු තුඹු කියලා වර්ගයක් තියනවා. මේ කළු තුඹු රත්‍රණ වලට කිලිටක්. සුදු තුඹු කියලා වර්ගයක් තියනවා. මේ සුදු තුඹු රත්‍රණ වලට කිලිටක්. රිදී රත්‍රණ වලට කිලිටක්. මේ කියන ලද පංච ධර්මයන්ගෙන් එකකින් හෝ රන් කිලිටි වුණොත් එසේ කිලිටි වුණාවූ රන් තව දුරටත් මෘදු නෑ. කර්මන්‍ය නෑ. අකර්මන්‍යයි. දරුදඬුයි. බබලන්නේ නෑ. නැව්වොත් කැඩිලා බිඳිලා යනවා. ඒ වගේම කර්මාන්ත සඳහා, මුදු මාල වලට ආදී ආභරණ තැනීම සඳහා කිසිසේත් යෝග්‍ය වෙන්නේ නෑ.

රත්‍රණ අපවිත්‍ර කරන්නාවූ, කිලිටි කරන්නාවූ, දරුදඬු කරන්නාවූ අකර්මන්‍ය කරන්නාවූ මේ පංච ධර්මයක් තිබෙනවා වගේම, මහණෙනි සිත කිලිටි කරන්නාවූ, සිතෙහි මෘදු බව නැති කරන්නාවූ, සිත අකර්මන්‍ය කරන්නාවූ, සිත දඩබ්බර කරන්නාවූ, සිතෙහි ප්‍රභාෂ්වර බව නැති කරන්නාවූ, ආසුව ධර්මයන් ක්‍ෂය කිරීම

පිණිස මනාව සිත එකඟ කිරීමෙහි නොයෙදෙන්නාවූ නිවරණ ධර්ම පහක් තියනවා." මේ විදිහට කිලේස සූත්‍රයේ බුදුහාමුදුරුවෝ දේශනා කරනවා රත්‍රණ උපමාකරගෙන, රත්‍රණ යමකින් කිලිටි වෙන්නා වගේ මේ සිතත් මේ නිවරණ ධර්මයන්ගෙන් කිලිටි වෙන බව. මහා රුක්ඛ සූත්‍රයේ දේශනා කරනවා අර ඇසතු නුග ආදී ගස් වල වෙලා ගැනීමෙන් විශාල ගස් පවා විනාශ වෙලා පොලවට පතිත වෙන්නා වගේ මේ නිවරණ ධර්මයන්ගෙන් අපේ සිත විනාශ වෙලා කිලිටි වෙලා මේ සසර ගමනෙහි අපි අතරමං වෙන බව. මේ තරම් ආදීනව ඇත්තාවූ, මේ තරම් ව්‍යසනයක් ඇති කරන්නාවූ මේ තරම් කිලිටක් ඇති කරන්නාවූ මේ තරම් අයහපත ගෙන දෙන්නාවූ මේ ධර්මතා පහ මොනවාද? "මහණෙනි, මේ කාමච්ඡන්ද නැමැති යම් ධර්මතාවයක් පවතීද මෙයින් සිත ආවරණය වෙනවා. මෙයින් සිත ඇහිරී යනවා. මෙයින් සිත වසා ගන්නවා. එසේ සිත වසා ගැනීම නිසා ප්‍රඥව මුළුමනින්ම දුර්වල වෙනවා. එසේ ප්‍රඥව දුර්වල කරන්නාවූ, සිත වසා ගන්නාවූ, සිත අනුරත්තාවූ, සිතෙහි පැහැපත් බව නැති කරන්නාවූ, සිතේ මෘදු බව නැති කරන්නාවූ, සිත දරුදඬු කරන්නාවූ, සමාධිය පිණිස සිත යෙදවිය නොහැකි තත්වයට වික්ෂිප්ත කරන්නාවූ ධර්මතාවයක් තමයි කාමච්ඡන්දය."

කාමච්ඡන්දය

කුමක්ද පින්වතුනි කාමච්ඡන්දයයි කියලා කියන්නේ? කාමයයි කියලා කියන්නේ ඇසින්, කණින්, නාසයෙන්, දිවෙන්, කයෙන් සහ සිතෙන් කියන මේ ඉන්ද්‍රිය ධර්ම හයෙන් අපි අහන්න, දකින්න, ස්පර්ශ කරන්න, දැනගන්නට කැමති වෙන දේට කියනවා කාම කියලා. දකින්නට කැමති රූපය- රූප කාමයයි. අසන්නට කැමති ශබ්දය- ශබ්ද කාමයයි. ආඝ්‍රාණය කරන්නට කැමති ගන්ධය- ගන්ධ කාමයයි. මේ ආදී වශයෙන් ෂඛින්ද්‍රියන්ගෙන්ම යමක් කැමති වෙනවාද එය කාමයයි. මේ කැමති වෙන්නාවූ දේ සඳහා ඇත්තාවූ ඇල්ම, ඕනෑකම, කැමත්ත හෝ ඒ කෙරෙහි නැඹුරුවට කියනවා කාමච්ඡන්දයයි කියලා. මේ කාමච්ඡන්දය කියන වචනය තුළ ලෝභය තණ්හාව ආශාව ආදරය සෙනෙහස ඇල්ම කැදරකම ඕනෑකම කැමැත්ත මේ සියළුම වචන වලින් යම් බැඳීමක් පිළිබඳව කියනව නම් ඒ වචන වලින් කියවෙන ලෝභ මූලික සිත් සියල්ලම මේ කාමච්ඡන්දයයි කියන වචනයට

ගැනෙනවා. ඒ නිසා අපි පඤ්චේන්ද්‍රියන්ගෙන් ඇතුළට ගන්නාවූ යම් දේකට දැඩිව ඇලෙනවද එතන තියෙන්නෙ කාමච්ඡන්දයයි.

පින්වතුනි මේ කාමච්ඡන්දය අපේ සිතෙහි මතු වෙන ආකාර විවිධයි. කෙනෙකුට කාමච්ඡන්දය ඇතිවෙන වස්තුව හෝ පුද්ගලයා කෙරෙහි තව කෙනෙකුට කාමච්ඡන්දය ඇති නොවෙන්නට පුළුවන්. ඒ නිසා ලෝකයේ හැම දෙයක් ගැනම හැම කෙනෙකුටම කාමච්ඡන්දය ඇතිවෙන්නේ නැහැ. එක් එක් පුද්ගලයාගේ තරාතිරම අනුව, ජීවත්වන පරිසරය අනුව, මානසික මට්ටම් අනුව මේ කාමච්ඡන්දය වෙනස් වෙනවා. ගිහියාට ඇතිවන කාමච්ඡන්දයට වඩා වෙනස් පැවිද්දාට ඇතිවන කාමච්ඡන්දය. පැවිද්දන් අතරින් ආරණ්‍යවාසී පැවිද්දන්ට ඇතිවන කාමච්ඡන්දයට වඩා වෙනස් පන්සල් වල ඉන්න භික්ෂූන්ට ඇතිවන කාමච්ඡන්දය. ඊට වඩා වෙනස් වෙනත් වෙනත් තැන් ඇසුරු කරගෙන ඉන්නාවූ භික්ෂූන්ට ඇතිවන කාමච්ඡන්දය. ගිහියන් අතරින් දුප්පතුන්ට ඇතිවන කාමච්ඡන්දයට වඩා වෙනස් පොහොසතුන්ට ඇතිවන කාමච්ඡන්දය. මේ ආදී වශයෙන් පුද්ගලයන්ගේ විවිධත්වය අනුව මේ කාමච්ඡන්දය වෙනස් වෙනවා. විවිධ වෙනවා. නමුත් පින්වතුනි මේ ලෝකයේ තියෙන අපිට සිටි සෑම දෙයක්ම යම්කිසි කෙනෙක් කැමති වන්නාවූ දෙයක්. ඒ නිසා මේ ලෝකයේ දර්ශනය වන ශ්‍රවණය වන දැනෙන ස්පර්ශ වන මේ සියල්ලක්ම කාම වස්තූන් හැටියටයි බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළේ. මේ කවර හෝ කාම වස්තුවක් සම්බන්ධව අපේ සිතේ ඇල්මක් බැඳීමක් කැමැත්තක් උපදිනවා නම් එය කාමච්ඡන්දයයි. මේ කාමච්ඡන්දය උපදින කොට එයින් අපේ සිත කොයි තරම් කෙළෙසෙනවාද කියන බවයි බුදුහාමුදුරුවෝ මේ දේශනාවෙන් පැහැදිලි කරන්නේ.

එය නිවරණයක් වෙනවා. එය ආවරණයක් වෙනවා. එයින් නිවන් මග සම්පූර්ණයෙන් අහුරනවා. නිවන සඳහා භාවනා කරන ගුණ දහම් වඩන හැමදෙයකටම මේ නිවරණ ධර්මයන් බාධාවක්. යෝගාවචරයින්ට අතිශයින්ම බාධාවක්. නිවන් මග යම්කාක් දුරකට හෝ ගියාට අය නැවත නැවතත් නිවන් මගින් ආපහු හරවනවා. නැවතත් සසර නැමති මඩ ගොඩට ඇද දමනවා. නිවන ආසන්නයටම ගියාට අයටත් බාධා කරනවා. මේ අයුරින් නිවන් මග අහුරන නිසයි ඒවට "නිවරණ" කියන නම භාවිතා

කරලා තියෙන්නේ.

මේ කාමච්ඡන්දය කියන නිවරණය මම දීර්ඝව විස්තර කරන්නට යන්නේ නැ. අපි හැම කෙනෙකුටම ඒ පිලිබඳව බොහෝ අත්දැකීම් තියනවා. භාවනාවට යොමුවුණාවූ සැදැහැවත් භික්ෂු භික්ෂුණී උපාසක උපාසිකා කියන මේ සිව් පිරිසෙන් යම් කෙනෙක් නිවන් අරමුණු කරගෙන බණ භාවනා කිරීමේ ආදී ප්‍රතිපත්ති මගට යොමුවෙනවාද, ඒ අයට ඉතා සියුම් ආකාරයෙන්, වංචනික ආකාරයෙන් මේ කාමච්ඡන්දයෙන් හානි පමුණුවනවා. අපේ ඊරුකානේ වැදවීමල මහ නායක භාමුදුරුවන්ගේ වංචක ධර්ම හා චිත්තෝපක්ලේශ ධර්ම කියන පොතේ පැහැදිලි කරනවා මේ කාමච්ඡන්දය හෙවත් ලෝභය, රාගය මොන මොන මුහුණු වරින්ද මතු වෙලා නිවන් මගට බාධා කරන්නේ කියලා.

කුසලච්ඡේදය ?

එයින් යෝගාවචරයින්ට, ප්‍රතිපත්ති පුරන අයට ඇතිවන ප්‍රබල බාධාවක් තමයි කුසලච්ඡන්දයේ ආකාරයෙන් මේ කාමච්ඡන්දය ඇතිවීම. කුසලච්ඡන්දයයි කියන්නේ පින්දහම් කරන්නට ඇති කැමැත්ත වශයෙන්. ඒ කොහොමද? යම් යම් වස්තූන්ට යම් යම් පුද්ගලයන්ට කැමතිවෙන මනසක් ඇති තැනැත්තා ඒ කාමච්ඡන්දය යට කරන්නට, බැහැර කරන්නට, භාවනා කරන කොට ඒ භාවනාව නවත්වල හොඳ හොඳ විහාර ආරාම හදන්නට, ඒ වගේම ඉතා ලස්සන ලස්සන බඩු මුට්ටු පූජා කරන්නට, හොඳ පංසල් ගොඩ නගන්නට, හොඳ ආවාස හදලා පූජා කරන්නට, විචිත්‍ර වූ බුද්ධ පූජා පවත්වන්නට, වන්දනා ගමන් යන්නට, වෛත්‍ය බලන්න යන්නට, දුර බැහැර සිද්ධස්ථාන තරඹන්නට යන්නට, මේ ආදී විවිධාකාරයෙන් සිතට මතු වෙනවා අහවල් අහවල් පිංකම කළොත් නම් හොඳයි කියලා. එතනදී මේ නැවත නැවතත් පැමිණෙන්නේ සසරට ඇද දාන කාමයම නේද කියන බව අපේ සිතට වැටහෙන්නේ නැ.

පින්වතුනි බුදු රුවක් කියන්නෙන් කාම වස්තුවක්. එයට අපි ඇළුම් කරනවා. එයට අපි ප්‍රිය කරනවා. ඒ නිසා බුද්ධ රූපයක් කියන්නෙන් කාම වස්තුවක්. බෝධියක් කියන්නෙන් කාම වස්තුවක්. වෛත්‍යයක් කියන්නෙන් කාම වස්තුවක්. සිවුරු පිරිකර කියන්නෙන් කාම වස්තූන්. මේ සියල්ලක්ම සසර පැවැත්ම සඳහා හේතුවෙන්න පුළුවන්. එතකොට යම් දර්ශනයක් තරඹන්නට, මේ යම් තැනකට

යන්නට, යමක් ඒ ආකාරයෙන් දැකලා තෘප්තියක් ලබන්නට අපේ සිතේ කැමැත්තක් ඇති වෙනවානම් ඒ කාමච්ඡන්දයම තවත් ආකාරයකින් මතු වීමක්. වරදවා තේරුම් ගන්නට එපා, මෙයින් මම කියන්නේ පිං කම් කරන්නට එපා, වන්දනා ගමන් යන්නට එපා කියන කතාවක් නෙමෙයි. මේ කාමච්ඡන්දය ඉතා සියුම් ආකාරයෙන් භාවනා කරන පුද්ගලයාගේ සිතේ මතු වෙන කොට ඒ තැනැත්තා තමන්ට නොදැනීම අර වගේ වැඩ කටයුතු වලට පෙළඹෙන්නට පටන් ගන්නවා. ඊට පසුව භාවනා කිරීම සම්පූර්ණයෙන් නවතිනවා, බාහිර පින් දහම් කරනවා. ඒවායේ විපාක වශයෙන් දිව්‍ය මනුෂ්‍ය ආදී සම්පත් විදිමින් සසර බොහෝ කාලයක් හවයෙන් හවයට යනවා. නිවන් මග ඇහිරිලා යනවා. ඒ කාමච්ඡන්දය එක් ආකාරයකින් වංචනිකව අපේ මනස දූෂණය කරලා විනාශ කරලා සසරට ඇද දමන ආකාරයයි.

පරහිතකාමී බව ?

ඒ වගේම තවත් සමහර වෙලාවට විශේෂයෙන්ම හිඤ්ඤාත් වහන්සේලාට - ගිහියන්ටත් ඒක සාධාරණයි, මේ කාමච්ඡන්දය හානි කරන තවත් ක්‍රමයක් තමයි අන් අයට උපකාර කිරීම් වශයෙන්. තමන් යම් දහමක් දැන ගත්තහම තමන් යම් භාවනාවක් ඉගෙන ගත්තහම අනෙක් මිනිසුන්ටත් මේක කියා දෙන්නට ඕන. බොහෝ දෙනාට මේ බව කියන්න ඕන. රූප වාහිණී මාර්ගයෙන් ඒක කියා දුන්නොත් බොහෝ දෙනාට ප්‍රයෝජනයක් සලසන්න පුළුවන්. ගුවන් විදුලිය මගින් කියා දුන්නොත් තව බොහෝ දෙනාට ප්‍රයෝජනයක් සලසන්න පුළුවන්. පුවත් පත් මාර්ගයෙන් මේ ධර්මය ප්‍රචාරය කළොත්, විදේශ ගත වෙලා ධර්ම ප්‍රචාරය කළොත් තවත් පුළුවන්. මේ විදිහේ නා නා විධි අදහස් මතු වෙලා ඔවුන් මහජනයා හමුවට ගිහින් මහජනයා විසින් පිරිවරාගෙන කලක් යනකොට මහජනයා විසින්ම මෙහෙයවන පිරිසක් බවට පත් වෙනවා. ඉතා සුළු කාලයකදී තමන් කලාවූ භාවනා කටයුතු සියල්ලකගෙන්ම පිරිහිලා නිවන් මගින් ඇත්වෙලා මහජනයා අතර මහජනයාට මග පෙන්වන එක්තරා ප්‍රධානියෙක් බවට පත් වෙනවා. තවත් කලක් යනකොට මහජනයාගේ අවලාද වලට ලක්වෙන මහජනයාගේ විවේචන වලට ලක්වෙන මහජනයාගේ අප්‍රසාදයට ලක්වෙන තවත් එක් හිඤ්ඤාවක් හෝ උපාසකයෙක් පමණක් බවට පත් වෙනවා.

කල්පනා කරලා බලන්න මැන ඉතිහාසයේ අපේ රටේ සීඝ්‍රයෙන් ජනප්‍රසාදයට පත් වුණ හිඤ්ඤාත් වහන්සේලාට අද මොකද වෙලා තියෙන්නේ? මේ ස්වභාවය අපි තේරුම් නොගන්නොත් අපි කාටත් ඒ දේ වෙන්නට පුළුවන් පින්වතුනි. හිඤ්ඤාත්ට පමණක් නෙමෙයි උපාසක උපාසිකා හැම දෙනාටම මේ තත්වය සාධාරණයි. මෙයින් මම අදහස් කරන්නේ තමා දැන ගත් දේ අනිත් අයට කියා දෙන්නට එපා කියන එකක් නෙමෙයි. ඒ කියා දීමේ ස්වරූපයෙන් කුමක්ද මේ මතු වෙලා එන්නේ කියන බව නැවත නැවත අපි නුවණින් කල්පනා කරන්නට ඕන. ඒ විදියෙන් කල්පනා නොකළොත් සියුම් ආකාරයෙන් කාමච්ඡන්දයට යටවෙලා අපිව විනාශ වෙනවා.

ඉච්ඡා මායාව !

තව සමහරුන්ට මේ කාමච්ඡන්දය භාවනා කරගෙන යනකොට ඇතිවෙනවා නොලැබූ ධ්‍යාන මාර්ගඵලාදිය අරමුණු කරගෙන. දැන් මගේ මනස බොහෝම සමාධිගත වෙනවා, තව ටික කාලයකින් මට සෝවාන් වෙන්න පුළුවන්, මට තව ටික කාලයකින් සකෘදාගාමී වෙන්න පුළුවන්, තව ටික කාලයකින් රහත් වෙන්න පුළුවන්, තව ටික කාලයකින් ප්‍රථමධ්‍යානය උපදවන්නට පුළුවන්; මේ ආදී වශයෙන් තමන් නොලැබූ ආගතයේදී ලැබෙව් කියලා බලාපොරොත්තුවෙන ධ්‍යාන මාර්ග ඵල ආදිය පිළිබඳව සියුම් කැමැත්තක්, සියුම් ඇල්මක් භාවනා කරන තැනැත්තා තුළ ඇති වෙනවා. මේ ඇතිවෙන්නාවූ ඇල්ම භාවනා කරන්නට වාඩිවෙන මොහොතක් මොහොතක් පසා නැවත නැවත මතු වෙලා ඒ තැනැත්තාගේ සිත අතිශයින් විඤ්චිත කරලා මූලික අරමුණෙන් බැහැර කරනවා. බොහෝ වේලාවක් උත්සාහ කළත් සිත එකඟ කර ගන්න බැරි වෙනවා. වෙනමම මනෝමය ලෝකයක තමන්ගේ සිත රඳවාගෙන අනාගතයේ ලබන්නාවූ ධ්‍යාන මාර්ග ඵල ආදිය පිළිබඳව කල්පනා කරමින් ඉඳලා ටික වේලාවකින් නැගිටින්නට සිද්ධ වෙනවා.

මේ විදිහේ නොයෙක් ක්‍රමවලින් වංචා කරමින් අපේ සිත මැඩගෙන නැවත නැවතත් භාවනා මාර්ගයෙන් ඉවත් කරලා, ප්‍රතිපත්ති මාර්ගයෙන් ඉවත් කරලා සසරට ඇද දමන්නාවූ මේ කාමච්ඡන්දය නැමැති ධර්මතාවයක් අපේ සිත් සතත් වසා ගෙන පවතිනවා. එය නිවන් මගට මහත් වූ බාධාවක් කියන බව

බුදුහාමුදුරුවො දේශනා කළා.

ශුභ සංඥාව

ඊළඟට මේ කාමච්ඡන්දය නැති කරන්නට නම් එය ඇති වීමේ හේතුවක් අපි තේරුම් ගන්නට ඕන. කුමක්ද මේ කාමච්ඡන්දය ඇති වීමේ හේතුව? බුදුහාමුදුරුවො දේශනා කරනවා "මහණෙනි මේ ලෝකයේ ශුභ නිමිති තියනවා." කුමක්ද ශුභ නිමිත්ත කියන්නේ? එක් එක් පුද්ගලයා හොඳයි කියන දේ, ලස්සනයි කියලා හිතන දේ, ශුභයි කියලා හිතන දේ තමයි මෙතන ශුභ නිමිත්ත කියන්නේ. පරමාර්ථ වශයෙන් නම් ශුභ යයි ගත යුතු දෙයක් නෑ. නමුත් පුරුෂයා හිතනවා කාන්තාව ශුභ දර්ශනක් කියලා. කාන්තාව හිතනවා පුරුෂයා ශුභ දර්ශනක් කියලා. මේ ආදී වශයෙන් ලෝකයේ අවිඤනක සවිඤනක බොහෝ දේ ශුභ වශයෙන් අපි හිතා ගන්නවා. මෙසේ හිතාගෙන ශුභ සඥාවෙන් ගන්නාවූ අරමුණ පිළිබඳව නුවණින් තොරව කල්පනා කරනවා, ප්‍රඥාවෙන් තොරව කල්පනා කරනවා. කොහොමද ප්‍රඥාවෙන් තොරව කල්පනා කරනවා කියන්නේ? පුද්ගලයන් වශයෙන්, සත්වයන් වශයෙන්, මමත්වයෙන් කල්පනා කරනවා. ඊයේ හිටියෙන් මේ කාන්තාවයි අද ඉන්නෙන් මේ කාන්තාවයි හෙටත් මේ කාන්තාවයි. මේ විදිහෙන් පුද්ගලයෙක් වශයෙන් ගන්නවා. ධර්මානුකූලව බලනකොට මොහොතක් පාසා බිඳි බිඳි යන නාම රූප සමූහයක් පමණයි මේ තුළ පවතින්නේ. නමුත් ඒ විදියට නුවණින් දකින්නේ නැතිව, මේ කාන්තාව මේ පුරුෂයා මේ කෙස්ටික මේ ඇස් දෙක ආදී වශයෙන් ශරීරාග වශයෙන් බලමින් ඒවාට ඇළුම් කරනවා. ඊයේ හිටියෙන් ඇයයි. අද ඉන්නෙන් ඇයයි. ඊයේ හිටියෙන් මොහුයි. අද ඉන්නෙන් මොහුයි. මේ ආදී වශයෙන් ආත්ම සංඥාවෙන් අරගෙන, පුද්ගල සංඥාවෙන් අරගෙන, සත්ව සංඥාවෙන් අරගෙන අපේ මනසේ අයෝනිසෝ මනසිකාරය පවත්වනවා.

අයෝනිසෝ මනසිකාරයයි කියන්නේ මෙසේ නුවණින් තොරව කල්පනා කිරීම. ප්‍රඥාවෙන් තොරව කල්පනා කිරීම. හේතුඵල ධර්මයන්ගෙන් පරිබාහිරව කල්පනා කිරීම තමයි අයෝනිසෝ මනසිකාරය. මේ විදිහට අපි හොඳයි කියලා හිතන දර්ශනය හෝ ශ්‍රවණය හෝ කුමක් හෝ ඒ කාම වස්තුව පිළිබඳව

නැවත නැවත නුවණින් තොරව කල්පනා කරන්නාවූ පුද්ගලයාට නූපන් කාමච්ඡන්දය උපදිනවා. උපන්නාවූ කාමච්ඡන්දය නැවත නැවත වැඩෙනවා. වර්ධනය වෙනවා බහුල වෙනවා. පින්වතුනි වරක් අපේ හිතේ යමක් පිළිබඳව කාමච්ඡන්දයක් ඇති වුණානම් ඒ ඇතිවූ සිතුවිල්ලම නැවත නැවත කාමච්ඡන්දය උපදවන්නාවූ හේතුවක් වෙනවා. ඒ හේතුව නිසා නැවත නැවත ඒ කාමච්ඡන්දයට අරමුණු වූ වස්තුව කෙරෙහි මනස යොමු වෙනවා. ඒ ගැන නැවත නැවත අපි හිතන්නට පටන් ගන්නවා. හිතන හිතන වාරයක් පාසා නැවත නැවත කාමච්ඡන්දය ඇති වෙනවා. මං පෙර දිනෙක අකුසල සමාපත්ති සූත්‍රයේ විස්තර කරලා දුන්නා නැවත නැවත අකුසල සමාපත්තියට සම වදින හැටි. අකුසල භාවනාව සිද්ධ වෙන හැටි. අන්න ඒ විදිහට ඒ කාමච්ඡන්ද සිතුවිල්ල හෝ ඒ කාමච්ඡන්දයට අරමුණු වූ අරමුණ හෝ නැවත නැවතත් සිහිපත් කරමින් අපේ මනස ඒ කාමච්ඡන්දයේම බහුල කොට පවතිනවා. ඒ නිසා බුදුහාමුදුරුවො දේශනා කරනවා, මහණෙනි මේ ලෝකයේ ශුභ නිමිති තියනවා, මනුෂ්‍යයෝ ශුභ වශයෙන් ගන්න සංඥාවක් තියනවා. ඒ ශුභ සංඥාව ශුභ නිමිත්ත නුවණින් තොරව නැවත නැවත කල්පනා කිරීම නිසා තමයි මේ කාමච්ඡන්දය හට ගන්නේ කියලා.

සැබෑව දකින්න

එහෙමනම් කොහොමද මේ කාමච්ඡන්දය නැති කරන්නට පුළුවන් වෙන්නේ? කොහොමද ප්‍රභාණය කරන්නට, දුරු කරන්නට පුළුවන් වෙන්නේ? "මහණෙනි අශුභ නිමිත්තක් තියනවා." කුමක්ද අශුභ නිමිත්ත? "උද්ධුමානක, විනිලක, විප්‍රබ්බක ..." මේ ආදී වශයෙන් දශ අශුභයක් දේශනා කරනවා සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ. මේ දශ අශුභය හෝ "කේශා ලෝමා නබා" ආදී වශයෙන් කුණප කොටස් හෝ මේ කවර ආකාර හෝ අශුභයක් අපේ මනසට මතු කරගෙන මේ අශුභය පිළිබඳව, මේ අශුභ දර්ශනය පිළිබඳව, මේ අශුභ නිමිත්ත පිළිබඳව නැවත නැවත නුවණින් කල්පනා කරනවානම්; මේ සත්වයෙක් නොවේ, මේ පුද්ගලයෙක් නොවේ මේ කෙස් මේ ආකාරයෙන් පිළිකුල්. මේ දත් ටික මේ ආකාරයෙන් පිළිකුල්. මේ මාංශය මේ ලෙය, මේ මේ ආකාරයෙන් පිළිකුල්. මරණයට පත් වුණාම මෙතරම් පිළිකුල්. මේ ආදී වශයෙන් රාග වශයෙන් නොගෙන, ඇළුම් නොකර එහි

තිබෙන අශුභත්වය නැවත නැවත මනසට නගා ගනිමින් යම් කිසි කෙනෙක් අශුභ නිමිත්ත පිළිබඳව නුවණින් කල්පනා කරනවානම්, මනස හුරු කරනවානම් ඒ නැතැත්තාට නූපන්නාවූ කාමච්ඡන්දය නූපදී පවතිනවා. උපන්නාවූ කාමච්ඡන්දය ප්‍රභාණය වෙනවා. විපුල බවට මහත් බවට බහුල බවට පත් වෙන්නේ නැහැ කියලා බුදුභාමුදුරුවෝ දේශනා කරනවා.

පින්වතුනි කාමච්ඡන්දය අපේ සිතේ තියනවා, අපට කාමච්ඡන්දය බාධා කරනවා, කාමච්ඡන්දය මතු වෙනවා කියලා තමන්ට තේරෙනවානම් ඒ හැම මොහොතකම පරික්‍ෂාකාරී වෙන්න. එයට හේතුව කුමක්ද කියා සොයන්න. ශුභ නිමිත්තක් පිළිබඳව හොඳයි කියලා නැවත නැවතත් නුවණින් තොරව කල්පනා කිරීමයි ඒ කාමච්ඡන්දය ඇති වීමේ හේතුව. පින්වතුන්ට එය මග හරවන්නට ඕනෑනම් ඒ සඳහා එක් ක්‍රමයක් තමයි අශුභ නිමිත්තක් සිතට මතු කරගෙන නැවත නැවතත් ඒ පිළිබඳව නුවණින් කල්පනා කිරීම.

දිනක් ආනන්ද භාමුදුරුවෝත් සමග අළුත මහණ වුණු වංගීස කියන භාමුදුරුවෝ පිණ්ඩපාතෙ වඩිනවා. ලස්සන කාන්තාවක් දැකලා මේ අළුත පැවිදි වුණ හික්කුන් වහන්සේගේ සිත රාගයෙන් අවුල් වුණා. රාගයෙන් සිත විපරිත වුණා. එතන්දී ආනන්ද භාමුදුරුවන්ට කතා කරලා කියනවා "ගෞතම ගෝත්‍රවූ ආනන්ද භාමුදුරුවනේ මගේ සිත රාගයෙන් විකෘති වෙලා. මගේ සිත රාගයෙන් විපරිත වෙලා. අනේ මට උදව් කරන්න මගේ සිත සන්සුන් කර ගන්න. මගේ සිතින් මේ රාගය යටපත් කර ගන්න මට උපායක් කියන්න. මට මේ රාග ගින්න නිවා ගන්න ක්‍රමයක් කියා දෙන්න" කියලා ආනන්ද භාමුදුරුවන්ගෙන් ඉල්ලීමක් කලා. ආනන්ද භාමුදුරුවෝ දේශනා කරනවා "ආයුස්මතුනි ඔබ වහන්සේගේ සිත රාගයෙන් ආකුල ව්‍යාකුල වෙලා පවතින්නේ මේ නිමිත්ත ශුභ වශයෙන් ගත්තු නිසයි. ඒ නිසා "නිමිත්තං පරිවජ්ජෙසී" ශුභ නිමිත්ත බැහැර කරන්න. බැහැර කරලා "අසුභං රෝගුප නිස්සිතං" අශුභ වූ මහත් රෝග සමූහයක් හට ගන්නාවූ මේ කය පිළිබඳව නුවණින් කල්පනා කරන්න. එතකොට මේ රාගය යටපත් වෙයි. එතකොට ඔබේ සිත සන්සුන් වෙයි. එතකොට මනසේ මතු වෙව් එන රාග ගින්න නිවී යාවි." ආනන්ද භාමුදුරුවෝ එහෙම උපදෙස් දුන්නා.

පින්වතුනි රාගය, කාමච්ඡන්දය, ලෝභය මේ සියළු නම් වලින් හඳුන්වන්නාවූ කාමය පිළිබඳව ඇල්ම කැමැත්ත අපේ සිතේ හට ගන්නේ අපි හොඳයි කියලා තීරණය කලාවූ නිමිත්තක්,

අරමුණක් පිළිබඳව නැවත නැවත සිතීම නිසයි. එය බැහැර කළ හැකි පහසුව ක්‍රමය තමයි එහි තියෙන අශුභත්වය පිළිබඳව නැවත නැවතත් මෙනෙහි කිරීම. කාමච්ඡන්දය පිළිබඳව දැනගතයුතු තව බොහෝ කරුණු තියනවා. තවත් ගැඹුරින් ඒ ගැන දැන ගන්නට අවශ්‍ය නම් තවත් ගැඹුරින් පිළියම් දැන ගන්නට අවශ්‍ය නම් අපේ රේරුකානේ වැදවීමල මහ නායක භාමුදුරුවන්ගේ "වත්තාලිසාකාර විපස්සනා" භාවනා පොතේ අවසානයට මේ නිවරණ පිළිබඳව පූර්ණ විස්තරයක් උන්වහන්සේ සඳහන් කරලා තියනවා. ඒක නැවත නැවත කියවලා තේරුම් ගන්නට පුළුවන් කුමක්ද ඒ සම්බන්ධව අප කළ යුත්තේ කියලා.

ව්‍යාපාදය

ඊළඟට ව්‍යාපාද නිවරණය. "මහණෙනි මේ ව්‍යාපාදය නැමැති ධර්මතාවයක් පවතිනවා. මේ ව්‍යාපාදය නැමැති ධර්මතාවය සිත ආවරණය කර ගන්නවා. සිත වසා ගන්නවා. එසේ වසා ගත් පසුව ප්‍රඥව දුබල කරනවා. ප්‍රඥව දුර්වල කරනවා." එසේ ප්‍රඥව දුර්වල කරන්නාවූ සිත වසා ගන්නාවූ නිවන් මග අනුරත්තාවූ ව්‍යාපාදය යයි කියන්නේ කුමක්ද? අර කියන ලද ආකාරයටම මේ ඉන්ද්‍රිය හයෙන් අපි ගන්නා යම් අරමුණක් සම්බන්ධව අපේ මනසේ ගැටීමක් ඇති වෙනවා නම් එය හඳුන්වනවා ව්‍යාපාදයයි කියලා. ක්‍රෝධය, ද්වේශය, පලිගැනීම, චෛරය, තරඟව, කේන්තිශාම, බිය, ශෝකය, දුක, තැති ගැනීම, පිළිකුල, එපාවීම, අප්‍රසන්න බව, පසුතැවීම මේ කවර නාමයකින් හැඳින්වුවත් ඒ සියළු නම් වලින් හඳුන්වන්නේ අරමුණෙහි ගැටෙන්නාවූ ව්‍යාපාදය නැමැති නිවරණ ධර්මයයි. මේ ව්‍යාපාද නිවරණය සියළු සත්වයින්ටම භානිකර වුණත් නිවන් මගට බැසගන්නාවූ සත්වයින්ට අනිශ්චිත බාධාවක්. මේක ඒ ඒ අරමුණේදී ඒ ඒ අවස්ථාවට අනුව ඇති වෙන්නේ විවිධ ආකාරයටයි. ඉතා ප්‍රබලව ඇතිවෙනකොට අපි කියනවා ක්‍රෝධයයි කියලා. ඒ වගේම අපට වඩා ප්‍රබලයෙක් සම්බන්ධව මේ ව්‍යාපාදය ඇති වෙනකොට අපි කියනවා හයයි කියලා. අපට වඩා පහත් පුද්ගලයෙක් හෝ වස්තුවක් සම්බන්ධව ව්‍යාපාදය ඇතිවෙනකොට අපි කියනවා පිළිකුලයි කියලා. මේ ආදී නොයෙක් වචන වලින් ඒ ඒ අවස්ථාවලදී හඳුන්වන්නේ අරමුණෙහි ගැටීම නම් වූ එකම ව්‍යාපාද ධර්මයයි. මේ ව්‍යාපාදය නොයෙක් අවස්ථාවලදී කොයි ආකාරයෙන්ද මතු වෙන්නේ, කොයි ආකාරයෙන්ද එය තමන්ට

පීඩා කරන්නේ කියන බවත්, ව්‍යාපාදය කොහොමද දුරු කරන්නේ කියන බවත් මම පෙර දිනක ආඝාත පටිච්චය සූත්‍රයේ දී විස්තර කරලා දුන්නා. ඒ නිසා ඒ පිළිබඳව සුලභ අවස්ථා කීපයක් පමණක් මෙහිදී පින්වතුන්ට පැහැදිලි කරලා දෙන්නම්.

අනුන්ගේ වැරදි

විශේෂයෙන්ම ධර්ම මාර්ගයට යොමු වුණාට පින්වතුන්ට ව්‍යාපාදය ඇතිවෙන ප්‍රබලම අවස්ථාවක් තමයි අන් අයගේ අඩුපාඩු. අන් අයගේ වරද දැකලා අපි තරහ ගන්නවා. අපේ මනස තුළ ගැටීමක් ඇති කර ගන්නවා. අපට කිසියම්ම සම්බන්ධයක් නැති, අපට අදාළ නැති පුද්ගලයන් වුණත් යම් යම් වරද කරනවා දැකලා අපි ඒවට කිපෙනවා. අපේ හිත් රිදවා ගන්නවා. එහෙම හිත් රිදවාගෙන අපි කතා කරනවා ඒ අය ගැන. අහවල් පුද්ගලයා මෙහෙම කලා. අහවල් තැනැත්තා මෙහෙම කලා. මෙහෙම කතා කරපු එක හොඳ නැහැ. මේ ආදී වශයෙන් දහසකුත් එකක් මාතෘකා වලින් අනිත් අයගේ ඕපාදාය කතා කරමින් අපේ සිත් තරක් කර ගන්නවා. ඊළඟට අහවල් හිඤ්ච දුස්සීලයි, අහවල් හිඤ්ච භාවනා කරන්නේ නෑ, අහවල් හිඤ්චට බණ කියන්න බෑ, අහවල් හිඤ්ච කියන බණ හරි නෑ. මේ ආදී වශයෙන් හිඤ්චන් වහන්සේලාගේ දොස් දකිමින් ඒවාට සිත් තරක් කර ගන්නවා. මේ විදිහට අන් අයගේ වරද දකිමින් ඒවා ගැන කතා කරමින් ඒවා ගැන සිතමින් හැම අවස්ථාවකදීම අපේ සිත් රිදවා ගන්නවා. හිතලා බලන්න එවැනි අවස්ථා කොතෙක් අපේ ජීවිතයේ තියනවද කියලා.

මලක් පූජා කරන්න ගියොත් අපට මොකක්ද පේන්නේ? අනිත් කෙනා මල පූජා කරන එකේ අඩු පාඩුව. බුදුහිමියන්වන්ට දානෙ ටිකක් පූජා කරන්න ගියොත් අපට මොකක්ද පේන්නේ? අනිත් එක්කෙනා ඒකට අත ගහන එකේ වැරද්ද, ඒක පූජා කරන එකේ වැරද්ද, වදින එකේ වැරද්ද, ගාථා කියන එකේ වැරද්ද. මේවා තමයි අපි දකින්නේ. භාවනා කරන්න ගියොත් ධර්ම සාකච්ඡාවක් කරන්න ගියොත් ඒ හැම මොහොතකදීම අපි දකින්නේ අනිත් කෙනා කරන යම් වරදක්. යම් අඩු පාඩුවක්. ඒ වගේම වෙනත් පිං කමක් කරන්න ගියොත් දානයක් දෙන්න ගියොත් කොතරම් මිනිස්සු හිත් රිදවා ගන්නවාද. සංඝික දානයක් දෙන්නට කියලා හිඤ්චන් වහන්සේලා නිවසට වැඩමවාගෙන මිනිස්සු කොතරම් පව් කර ගන්නවද? ඇයි මේ? අපි නිතරම

දකින්නේ මා කරන දේ හරි, අන් කෙනා කරන දේ වැරදියි. එහෙම නොකළ යුතුයි කියන පදනමක් අපේ සිතේ ඇති කරගෙන නැවත නැවතත් අනිත් පුද්ගලයා කරන කියන දේ සමග මනසින් ගැටෙනවා.

බුදුහිමියන්වන්ට දේශනා කරනවා යම් කිසි කෙනෙක් නිරන්තරයෙන් අනිත් අයගේ වැරදි දකිනවා නම් වැරදි භොයනවානම් ඒ වැරදි ගැන උද්ඝෝෂණය කරනවානම් ඒ වැරදි ගැන අන් අය සමග කිය කියා ඇවිදිනවානම් අන් අය සමග දෝෂාරෝපණය කරනවානම් ඒ තැනැත්තාගේ ආසුව ධර්මයේ වැඩෙනවා. කාමාශ්‍රව හවාශ්‍රව දිට්ඨි ආශ්‍රව අවිද්‍යාශ්‍රව කියන මේ ආශ්‍රව ධර්ම වැඩිලා ඔහු සසර දිගින් දිගට යන පුද්ගලයෙක් බවට පත් වෙනවා. ආශ්‍රව ඝෂය කිරීමෙන් ලබන නිවනින් එන්න එන්නම ඒ තැනැත්තා ඇත් වෙනවා. ඒ නිසා පින්වතුන් අන් අය කරන වරදක් නිසා හෝ අපේ සිතේ රිදීමක් සට්ටනයක් ඇතිවෙනවා නම් එයින් කිලිටි වෙන්නේ ඒ තැනැත්තා නෙමයි තමන්මයි කියන බව තේරුම් ගන්නට ඕන. කාරණය කුමක් වුවත් ව්‍යාපාදය ඇතිවෙලා තියෙන්නේ තමන්ගේ මනසේ නම් එයින් ඇතිවෙන කිඵට, එයින් ඇතිවෙන ආවරණය, එයින් ඇතිවෙන විනාශය ඒ තැනැත්තාට නෙමෙයි තමන්ටමයි කියන බව අපි පැහැදිලිව තේරුම් ගන්නට ඕන. මෙයින් අදහස් කරන්නේ අන් අයට කුමක් වුවත් කම් නැහැ කියලා වරද දැක දැක නිහඬ වීම නොවෙයි. වරද වරද ලෙස දකින්නත් ඕන. හැකිනම් පහදා දීලා අන් අය ඉන් මුදවා ගන්නත් ඕන. නමුත් තමන් හිත තරක් කර ගන්නේ නැතිව.

අරතිය

භාවනා කරන අයට මේ ව්‍යාපාද නිවරණය ඉතාම සියුම්ව ඇතිවෙන කවත් අවස්ථාවක් තමයි, ධර්මයේ සදහන් වෙනවා දශ මාරයන්ගෙන් කෙනෙක් හැටියට "අරතිය". කුමක්ද අරතියයි කියන්නේ? කුසලයට පසුබාන ස්වභාවය. මේ කුසලයට ඇතිවෙන පසුබාන ස්වභාවය අපේ මනසේ නොයෙක් ආකාරයෙන් මතු වෙලා එනවා. කෙනෙක් දිනපතාම සවසට පැය භාගයක් භාවනා කරනවා කියලා හිතන්න. ඒ පුද්ගලයාට හිතෙනවා අද භාවනා කරන්න බැහැ, අද ටිකක් ඇඟට අමාරුයි, හෙට භාවනා කරනවා. හෙට හිතනවා අද වැඩ ගොඩක් තිබුණා අද මහන්සියි

අනිද්දට භාවනා කරනවයි කියලා. එහෙම නැත්නම් අද පැය භාගයක්ම භාවනා කරන්න බෑ විනාඩි විස්සක් භාවනා කරනවා. මේ ආදී වශයෙන් කුසලය පිළිබඳ ක්‍රමයෙන් පසුබාන, කල්දමන ස්වභාවයක් මේ අරතිය නැමැති ක්ලේශයෙන් ඇතිවෙනවා. එතනත් ඇතිවෙන්නේ ව්‍යාපාදයමයි. අර කුසලයට ඇතිවෙන අකමැත්ත. කාලයක් තිස්සේ මේ විදියට ක්‍රමක්‍රමයෙන් තමන් කරන යහපත් කටයුතු කල් දමන්නට පසු බාන්නට ගියහම අපට නොදැනීම අපේ සිහි ඒවායින් ඇත් වෙන්නට පටන් ගන්නවා. ඒ තැනැත්තා නිවන් මගින් බැහැර වෙලා නොදැනුවත්වම නැවත වතාවක් සසර දුක් දෙන මගට අවතීර්ණ වෙනවා. ඒ නිසා පින්වතුනි මේ ව්‍යාපාදය කියන්නේ ඔය විදිහේ නොයෙක් ආකාරයෙන්, සෘජුව හෝ වක්‍රව මනසට මතු වී ඇවිත් නැවත නැවතත් අපේ මනස දූෂණය කරලා පාප ධර්මයන්ට යොමු කරලා සතර අපායාදී අනේක දුක්ඛයන්ට අපිව පමුණුවන්නාවූ නිවරණ ධර්මයක් බව බුදුහාමුදුරුවො දේශනා කලා.

පටිස සංඥාව

ඊළඟට අපි දැන ගන්නට ඕන කුමක් නිසාද මේ ව්‍යාපාද නිවරණය හට ගන්නේ කියලා. “අත්පි හික්බවේ පටිස නිමිත්තං.....” මහණෙනි, පටිස නිමිත්තක් තියනවා. ඒ කියන්නේ මනස ගැටෙන්නාවූ යම් අරමුණක් තියනවා. ඒ අරමුණ පිළිබඳව නැවත නැවතත් නුවණින් තොරව කල්පනා කරන වාරයක් පාසා අපේ සිතේ මොකක්ද ඇති වෙන්නේ නැවත නැවතත් ද්වේශය හෙවත් ව්‍යාපාදය හට ගන්නවා. වරක් ඇතිවුණාවූ ව්‍යාපාදය තුළ නැවත නැවතත් මනස පැවැත්වීම නිසා එය වර්ධනය වෙනවා. හිඤ්ඤාවක් හෝ වේවා හිඤ්ඤායක් හෝ වේවා උපාසක උපාසිකාවක් හෝ වේවා පුද්ගලයාගේ තරාතිරමේ වෙනසක් නැතිව තමන් සිහි කරන්නේ ගැටෙන සුළු අරමුණක් නම් ඒ තුළ නැවත නැවතත් ව්‍යාපාදය ප්‍රබල වෙනවා. එසේ ප්‍රබලවීම නිසා තමයි මහා දරුණු අපරාධ කරන්නට තරම් ලෝකයේ මිනිස්සු පෙළඹෙන්නේ. ඒ නිසා තමයි මම පෙර දිනෙක ආඝාත පටිච්චය සූත්‍රයේදී පැහැදිලි කරලා දුන්නේ එවන් අවස්ථාවකදී අපි කොහොමද ඒ නිමිත්ත සිහින් බැහැර කරලා ඒ පුද්ගලයා පිළිබඳව යහපත් වූ සිතුවිල්ලක්, යහපත් ගුණාංගයක් අපේ සිතට මතු කරගෙන එම ද්වේශය දුරු කරන්නේ කියලා.

බුදුහාමුදුරුවො දේශනා කරනවා, “මහණෙනි මේ මෙහි වේනෝ විමුක්තියක් තියනවා.” ඒ කියන්නේ මෙහි සිතුවිල්ලක් තියනවා. මේ මෙහි සිතුවිල්ල නුවණින් යුක්තව, යෝනිසෝ මනසිකාරයෙන් නැවත නැවත පුරුදු කරන්නාවූ මනුෂ්‍යාට පුළුවන් කම තියනවා මේ ව්‍යාපාදය හෙවත් පටිසය ක්‍රමක්‍රමයෙන් බැහැර කරන්නට. බුදුහාමුදුරුවො පැහැදිලි කරනවා යම් කිසි කෙනෙකුට මේ ව්‍යාපාදය නැමැති නිවරණය නැවත නැවත මතු වෙලා එනවාද ඒ තැනැත්තා විසින් මෙහි සිතුවිල්ල නැවත නැවත පුහුණු කිරීමෙන් නැවත නැවත හුරු කිරීමෙන් නැවත නැවත බහුල කිරීමෙන් නූපන්නාවූ ව්‍යාපාදය නූපදීම පවත්වන්නටත් උපන්නාවූ ව්‍යාපාදය ප්‍රභාණය කරන්නටත් විපුල බවට මහත් බවට පත් නොවී යටපත් කරන්නටත් ඒ තුළින් ශක්තිය ලැබෙන බව

ඊනමිද්ධය

ඊළඟට බුදුහාමුදුරුවො දේශනා කරනවා, “මහණෙනි මේ ඊනමිද්ධය නැමැති ධර්මතාවයක් පවතිනවා. එය මනස ආවරණය කරනවා. එය මනස වසා දමනවා. එසේ වසා ගත් පසුව ප්‍රඥව දුබල වෙනවා.” කුමක්ද ඊන මිද්ධයි කියලා කියන්නේ? “ඊනො” කියලා කියනවා එක්තරා වෛතසිකයකට. එයින් කරන්නේ සිහි දුබල කරන එක. “මිද්ධ” කියලා කියනවා තවත් වෛතසිකයකට. එයින් කරන්නේ ඒ හා සමග උපදින වෛතසික සමුහය දුබල කරනවා. මේ දෙක එකටම හට ගන්නා නිසා එකම නිවරණයක් හැටියට බුදුහාමුදුරුවො දේශනා කරනවා “ඊනමිද්ධ” වශයෙන්.

අපිට තේරෙන විදිහට කියනවා නිද්ධමයි කියලා. කුමක්ද නිද්ධමයි කියලා කියන්නේ? මේ කාරණය පිළිබඳව අපි මැනවින් වටහා ගන්නට ඕන. රහතන් වහන්සේලාත් නිදා ගත්තා. බුදුරජාණන් වන්සේත් නිදා ගත්තා. පෘතන්පත මනුෂ්‍යයෝත් නිදා ගත්තවා. අපි හැම දෙනාමත්, සත්තු සිව්භාවෝත් නිදා ගත්තවා. එතකොට මේ හැම දෙනාම නිදා ගන්නවා නම් කොහොමද මේක නිවරණයක් වූණේ? කොහොමද මේක නිවන් මගට බාධාවක් වෙන්නේ?

හිඤු හොවෙයි

පින්වතුනි ඊනමිද්ධයි කියලා කියන්නේ සාමාන්‍යයෙන් කරන නිදා ගැනීම නෙමෙයි. සිත අලස කරන්නාවූ සිත පසු බාන්නාවූ සිත අකර්මන්‍ය කරන්නාවූ සිත උදසින කරන්නාවූ භාවනාදියට අයෝග්‍ය කරන්නාවූ ස්වභාවයේ වෛතසිකයක් අපේ මනසේ ගොඩ නැගෙනවා. එය තමයි ඊනමිද්ධය හැටියට හඳුන්වන්නේ. නින්ද කියන එක අවශ්‍ය වෙන්නේ සිතට නොවෙයි කියටයි. මේ සිත මේ කයෙන් වෙන් කළොත් එතැන් පටන් අපට නින්දක් අවශ්‍ය නෑ. සිතට කිසිම දාක නින්දක් අවශ්‍ය නෑ. සිත කවරදාකවත් නිදියන්නේ නෑ. සිත නිදිය ගත්තොත් එදාට භව ගමන අවසානයයි. ඒක අපි හඳුන්වනවා නිවනයයි කියලා. ඒ තමයි සිතෙහි අවසාන නින්ද. එදාටයි සිත නිදියන්නේ. එතෙක් සිත නිදියන්නේ නෑ. සෑම මොහොතකම සෑම තත්පරයකම කවර හෝ අරමුණක් ගනිමින් නැවත නැවතත් හිත් හට ගන්නවා. නින්දේදී හවාංග සිත ඇතිවෙනවා කියලා කියන එකේ තේරුම කුමක්ද? කයට විවේක දීලා නිසා ඇසින් රූප බලන්නේ නෑ. කණින් ශබ්ද අහන්නේ නෑ. කයින් ස්පර්ශ ගන්නේ නෑ. මොළයත් ස්නායු පද්ධතියත් එක්තරා ප්‍රමාණයකට අක්‍රිය කරලා. එහෙම නම් මේ සිතට පවතින්නට විදිහක් නැති නිසා සිත කුමක්ද කරන්නේ, මේ හවයේ උත්පත්තිය සඳහා කර්මයක් මුල් වුණානම් එයට අදාළ නිමිති එයට අදාළ මූලික අරමුණු නැවත නැවතත් අරමුණු කරමින් ඒ මුල් සිතම නැවත නැවතත් ඇතිකරමින් පවත්වනවා. ඒකට කියනවා "හවාංග" සිතයි කියලා. ප්‍රතිසංධිය දුන්නාවූ සිතම නැවත නැවතත් ඇති වෙනවා. ඒ ඇති වෙන්නේ අරමුණක් මුල් කරගෙනයි. අරමුණක් නැතිව සිත ඇතිවෙන්නේ නෑ. සිත ඇතිවෙන්නේම අරමුණක් ගනිමින් මයි. ඒ නිසා සිතට කිසිම දාක නින්දක් අවශ්‍ය නෑ.

හිඤ අවැසි කයටයි

එහෙම නම් කුමකටද මේ නින්ද අවශ්‍යය? මේ කයටයි. කයට අවශ්‍ය නින්ද ඊනමිද්ධය නොවෙයි. යම් කිසි කෙනෙකුට සිතෙහි අලස බවක් අකර්මන්‍ය බවක් මැලිබවක් ඇතිවෙනවා නම් එයයි මේ ඊනමිද්ධය නැමැති නිවරණය හැටියට බුදුභාවමුදුරුවො හැඳින්වූයේ. තථාගතයන් වහන්සේ සැතපුනේ කුමක් නිසාද? උන්වහන්සේටත් මේ අපට වගේම කයක් තිබුණා. කයට විවේකය

අවශ්‍යයි. එහෙම නැත්නම් කය ලෙඩ වෙනවා. කුන්දොස් කිපෙනවා. කය අකර්මන්‍ය වෙනවා. ඒ නිසා කය සතපවා තියන්නට ඕන වික වේලාවක්, සන්සුන් වෙන්නට. ඉන්ද්‍රිය ප්‍රකෘතිමත් වෙන්නට. ඒ සඳහා තථාගතයන් වහන්සේන් සැතපුණා. මහ රහතන් වහන්සේලාත් සැතපුණා. නමුත් උන්වහන්සේලාට කවර දාකවත් ඊනමිද්ධය ඇති වුණේ නෑ. උන්වහන්සේලා අපි නිදාගත්තහම වගේ මනස උදසින කළේ නෑ. කය සැතපුනත් උන්වහන්සේලාගේ මනස සති සම්පජ්ඤාඤායෙන් හෙවත් සිහියෙන් සහ නුවණින් යුක්තව නිරන්තරයෙන්ම ක්‍රියාත්මකයි. නිරන්තරයෙන්ම යම්කිසි යහපත් අරමුණකයි පවතින්නේ. උන්වහන්සේලාට නපුරු හීන ජේන්නේ නැත්තේ ඒ නිසයි. භාවනා කරන තැනැත්තාට නපුරු හීන ජේන්නේ නැහැයි කියලා ඇයි කියන්නේ? අර නින්දේදීත් යහපත් අරමුණුමයි ගන්නේ. එසේ නැති කෙනා හිතෙන් හය වෙන්නේ නපුරු සිහින දකින්නේ කුමක් නිසාද? විටින් විට නපුරු අරමුණු ගන්නවා. ඒ නිසා අපි පැහැදිලිව තේරුම් ගන්නට ඕන නින්ද යනවායි ඊනමිද්ධයයි කියන්නේ දෙකක්. නින්ද අපට අවශ්‍ය වෙන්නේ කයට විවේක ලබා ගැනීම සඳහායි. ඊනමිද්ධයෙන් කරන්නේ මනස අලස කරන එකයි. මනස අලස වුණ හැටියේම මනස ඇසුරු කරගෙන පවතින්නාවූ මේ කයත් අකර්මන්‍ය වෙනවා. එතකොට අපි කියනවා මට හොඳටෝම නිදි මතයි කියලා. නමුත් ඒ ඇතිවෙන්නේ කයේ අවශ්‍යතාවයක් නෙමෙයි මනසේ මැලි බවයි.

පින්වතුනි මේ ලංකාවේම හිටපු හිඤ්ඤන් වහන්සේලා අර්භත්වයට පත්වෙන්නට සමහර කෙනෙක් අවුරුදු තිහක් නොනිදා භාවනා කළා. මනසට නින්ද අවශ්‍යනම් කොහොමද නොනිද භාවනා කරන්නේ. ඇතැම් හිඤ්ඤන් වහන්සේලා වසර හැටක් නොනිදා භාවනා කළා. කොහොමද මේක කරන්නේ? උන්වහන්සේලා කයට අවශ්‍ය සහනය ලබා දීම සඳහා පර්යංකයෙන් වාඩි වෙලා කනුවකට හේන්තුවෙලා සමාධියට සම වදිනවා. සිතට ඇතිවන විවේකය තමයි යහපත් සිතුවිලි ඇති කිරීම. කුසල් සිතුවිලි නැවත නැවතත් ඇති කරනවානම් එය තමයි සිතට අවශ්‍ය එකම සහනය. නමුත් සමහර කෙනෙකුට යහපත් සිතුවිලි ඇති කළ පමණින් කයට එය ප්‍රමාණවත් වෙන්නේ නෑ. ඒ නිසා කය එක තැන නිශ්චලව තියෙන්නට හරින්න ඕන දවසකට සුළු වේලාවක්වත්. ඒ තමයි මේ ඉන්ද්‍රියන්ට ලබා දෙන විවේකය.

අපි නිදාගෙන ඉඳලා අවදි වීමෙන් යම්කිසි සුවයක් ලබනවානම් ඒ වගේ ලක්ෂ කෝටි වාරයක සුවයක් ලබනවා ධ්‍යාන ලාභී උන්වමයෝ, රහතන් වහන්සේලා එක සුළු මොහොතක් සමාධියට සම වැදී එයින් නැගී සිටියහම. ඇයි? අපි නිදා ගන්නන් මනස සන්සුන් නැති නිසා සිහිනෙන් පවා නපුරු සිතිවිලි ඇතිවන නිසා කයට අවශ්‍ය පූර්ණ විවේකය ලැබෙන්නේ නැහැ. ධ්‍යානලාභීන් නිදා නොගන්නන්, ටික වේලාවක් මනස සමාධිගත කිරීමෙන්ම කයට අවශ්‍ය සම්පූර්ණ විවේකය අඩු නැතිව ලැබෙනවා. මේ ඊනමිද්ධ නිවරණයෙන් කරන්නේ සිතේ පවතින සන්සුන් බව කර්මන්‍ය භාවය නැති කරලා අකර්මන්‍ය කරලා මැලි බවට අලස බවට පත් කරනවා. එය විශේෂයෙන්ම නිවන් මගට බාධාවක්.

අලසකමට අපි කැමතියි

ඒ නිසා ගුණදහම් වඩන භාවනා කරන පින්වතුන් විශේෂයෙන් ප්‍රවේසම් විය යුතු තවත් කාරණයක් තමයි මේ ඊනමිද්ධය. සමහර වෙලාවට ඊනමිද්ධය ඇතිවුණාද කියලා දැන ගැනීම අපහසුයි. ඇතැම් වෙලාවට අපිට නොදැනීම නින්ද යනවා. ඇතැම් කෙනෙක් ඒ තුළ නියත සුවය නිසා හිතනවා මම හොඳ සමාධියකට පත් වුණයි කියලා. ඒ නිසා සමහරු සමාධිගත වෙනවා කියලා ඊනමිද්ධයට යට වෙනවා. ඒක පුරුද්දක් කරගෙන ඉන්නවා සමහර කෙනෙක්. ඒ නිසා පින්වතුන් මේ ඊනමිද්ධය කියන නිවරණය මනස විකෘති කරන්නාවූ ධර්මතාවයක්. ඒ තුළින් ප්‍රඥාව යට කරනවා. ක්‍රියාශීලී බව නැති කරනවා. මනසේ ඇති ප්‍රභාෂ්වර බව නැති කරනවා. එය නිවන් මග අහුරලා නැවත නැවතත් කාමච්ඡන්ද අදි නිවරණ ධර්මයන් මතු කරමින් සන්වයින් සසර ගමනට ඇද දමනවා.

ඊනමිද්ධයෙන් අනතුරුව ප්‍රබලව නැගී හිටින්නේ කාමච්ඡන්ද ව්‍යාපාද අදි නිවරණ ධර්ම. ඊනමිද්ධයට යම්කිසි කෙනෙක් යට වුණොත් ඒ පුද්ගලයාට ඊනමිද්ධයෙන් බැහැර වෙනවාත් සමගම ඇතිවෙන්නේ මේ අනෙකුත් නිවරණ ධර්ම. කාමච්ඡන්ද, ව්‍යාපාද, උද්දච්ච කුක්කුච්චච්ච, විචිකිච්චාදී මේ නිවරණ ධර්මයන්ගෙන් කවරක් හෝ ඒ පුද්ගලයාගේ සන්තානයෙන් නැවත මතු වෙලා ක්‍රියාත්මක වෙනවා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා මේ ඊනමිද්ධ නිවරණයන් ඇතිවෙන්නේ අහේතුකව නෙවෙයි සහේතුකවයි. එය ඇති වෙන්නට හේතුවක් තියනවා. කුමක්ද මේ ඊනමිද්ධය ඇති වීමේ හේතුව? "මහණෙනි, මේ කුසලයන්ට නොඇල්ම නම්වූ අරතිය නම් ධර්මතාවයක් සිතෙහි හට ගන්නවා. ඒ වගේම කායික මැලිබව හට ගන්නවා. ඒ වගේම ඇඟමැලි කැඩීම නම් වූ ශරීරය එහාට මෙහාට අලස කමින් අඹරවන ස්වභාවයක් සන්වයින් තුළ තියනවා. ඒ වගේම වැඩිපුර ආහාර ගැනීමෙන් ඇතිවෙන බත් මතයක් තියනවා. ඒ වගේම මනසේ හැකිලෙන ස්වභාවයක් තියෙනවා. මේ කියන ලද ධර්මතාවයන් පිළිබඳව නුවණින් තොරව කල්පනා කළොත් ඒ තැනැත්තාට දැඩි විදිහට නිදිමන ඇති වෙනවා."

අරතිය පිළිබඳව එහෙම නැත්නම් මේ කායික අලස කම පිළිබඳව, සිතේ මැලිබව පිළිබඳව නුවණින් තොරව කල්පනා කරනවා කියන්නේ කුමක්ද? "මට නිදි මතයි". මමත්වයෙන් ගන්නවා නිදිමන. ඊන මිද්ධය මමත්වයෙන් ගන්නවා. ඒක මගේ කියලා ගන්නවා. මේ විදිහට ආත්ම දෘෂ්ඨියෙන් ඊන මිද්ධය අල්ලා ගන්නහම තමන්ට නොදැනීම තමන් ඒකට යටත් වෙනවා. එහෙම නැතිව මේ ඇති වුණේ වෛතසික ධර්මයක්, මේ ඊනමිද්ධ නැමැති වෛතසික ධර්ම දෙක නිසා මනස දැන් අකර්මන්‍ය වෙලයි පවතින්නේ. මෙයින් මනස ඉවත් කරන්නට ඕනෑ කියලා යමෙක් නුවණින් කල්පනා කරනවානම් ඒ තැනැත්තාට ඊනමිද්ධය දුරු කර ගන්නට පුළුවන් වෙනවා.

මෝහනය ?

භාවනා කරන කොට හෝ අනෙකුත් ඕනෑම ඉරියව්වක සන්සුන්ව ඉන්න අවස්ථාවක පින්වතුන් හිතලා බලන්න දැන් මට නිදි මතයි කියලා. ටිකක් වෙලා යනකොට මොකද වෙන්නේ? බොහෝම ඉක්මනින් ඊනමිද්ධය මතු වෙලා නිදිමන දැනෙනවා. ඒ නිසා තමයි දුබල මනසක් ඇති අය මෝහනය කරන්නට පහසු වෙලා තියෙන්නේ. මනස ටිකක් ශක්තිමත් කළාවූ අය අර පුද්ගලයා ලඟට ගිහින් කියනවා, ඔහුගේ මනසට ඇතුල් කරනවා ඔබට දැන් නිදි මතයි. දැන් ඔබ හොඳවෝම නිදා ගන්නවා කියලා අත ටිකක් මූණ ලඟට කිට්ටු කරලා දෙතුන් වතාවක් අර

පුද්ගලයෙහි මනසට දැඩිව කාවද්දන කොට මොකද වෙන්නේ? දුර්වල මනස ඇති පුද්ගලයා ප්‍රබල නින්දකට වැටෙනවා. මෝහනය කරනවා කියලා මුලින්ම කරන්නේ ඒකයි. එතකොට මේ විදිහේ නින්දට පත් වුණේ කොහොමද? ඔහු හිතනවා හැබැවටම මට නිදි මතයි කියලා. ඊනමිද්ධය ගැන නුවණින් තොරව කල්පනා කිරීමයි කියලා බුදුහාමුදුරුවො දේශනා කළේ මෙන් මේකයි.

මැලි බව අරතිය පිළිබඳවත් නුවණින් තොරව මමත්වයෙන් කල්පනා කරනවා, මට දැන් නිදිමතයි. මම දැන් නිදා ගන්නට ඕන. මගේ ඇඟට පණ නෑ. මට දැන් අපහසුයි. මට දැන් භාවනා කරන්න බෑ. මේ ආදී වශයෙන් කල්පනා කරනවා. ඒ නිසා බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා එසේ කල්පනා කරන්නාවූ තැනැත්තාට නූපත් ඊනමිද්ධය නැවත නැවත මතු වෙනවා. උපන්නාවූ ඊනමිද්ධය වර්ධනය වෙනවා.

විශ්වාසයෙන් හැඟී සිටින්න

“මහණෙනි, ආරම්භ ධාතු, නික්ඛම ධාතු, පරක්ඛම ධාතු කියලා විරිය තුන් අවස්ථාවක් තියනවා.” ආරම්භ ධාතු කියලා කියන්නේ යම් කර්තව්‍යයක් අරඹන්නට, මුලින්ම ඇතිවෙන විරියය. එය බොහෝ දෙනෙකුට ඇති කර ගන්නට තරමක් පහසුයි. “නික්ඛම ධාතු” කියලා කියන්නේ එසේ ආරම්භ කරන්නාවූ දේ විවිධ බාධා නිසා අතර මඟ කඩ වෙන්නේ නැතිව නැවත නැවතත් උත්සාහ කරමින් පවත්වාගෙන යන්නට ඇති විරියය. එසේ පවත්වාගෙන යන්නාවූ විරිය අපගේ බලාපොරොත්තුව ඉටුවන තෙක්ම නොනවත්වා අවසානය තෙක් පවත්වාගෙන යන්නට පුළුවන් නම් ඒකට කියනවා “පරක්ඛම ධාතු” කියලා. මේ විදිහට තුන් ආකාර වූ විරියයක් පවතිනවා. මේ විරියය පිළිබඳව නුවණින් කල්පනා කරනවානම් විරිය කලාවූ උතුමන්ගේ වර්ත කතාවන් සිහිපත් කරනවා නම් විරියයේ පවතින ආනිසංසය ගැන කල්පනා කරනවා නම් ඒවා තුළින් ඒ තැනැත්තාට ඊනමිද්ධය දුරු කරන්න පුළුවන් කම ලැබෙනවා.

මගේ සිත මේ විදිහට මැලිවෙන්නට ඉඩ නොදිය යුතුයි. මම නැවත නැවතත් භාවනාව සඳහා විරියය කළ යුතුයි. භාවනාව සඳහායි මම මෙතන වාඩි වුණේ. දැන් මට ඊනමිද්ධය ඇතිවෙලා තියනවා. මම නැවතත් උත්සාහ කළ යුතුයි. ආරම්භ ධාතු වශයෙන් ආරම්භක විරියයක් මම ඇති කරගෙන භාවනාවට වාඩි වුණා. දැන් නික්ඛම ධාතු නම් වූ නැවත නැවත පවත්වන්නාවූ විරියය

නැති නිසා ඊනමිද්ධ මතු වෙලා තියනවා. ඒ නිසා මම නැවතත් විරියය කළ යුතුයි. මේ මැලි බව ඇති වෙන්නේ කයේ නොවේ. සිතේ ඇතිවෙන ධර්මතාවයක්. මෙය මට අවශ්‍ය දෙයක් නෙවෙයි. මෙය බැහැර කරන්න පුළුවන්. මෙයට මම වහල් නොවිය යුතුයි. මම නැවත මගේ කාර්යයෙහි නිරත වෙන්නට ඕනෑ කියලා දැඩිව උත්සාහය ඇති කර ගත්තහම ඒ තැනැත්තාට ඊනමිද්ධය පහ කරන්නට පුළුවන්. විපුල බවට බහුල බවට පත්නොවී මැඩපවත්වන්නට පුළුවන් වෙනවා කියලා බුදුහාමුදුරුවො දේශනා කළා.

වික්ෂිප්ත බව

ඊළඟට හතරවෙනි නිවරණ ධර්මය පිළිබඳව බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා මහණෙනි, උද්ධච්ච කුක්කුච්ච නම් වූ ධර්මතාවයක් පවතිනවා. මේ වෛතසික දෙකත් මනස ආවරණය කරන්නාවූ මනස වසා ගන්නාවූ ප්‍රඥට දුබල කරන්නාවූ ධර්මතාවයන් දෙකක්. “උද්ධච්චය” කියලා කියන්නේ මනසේ සැලෙන බව වික්ෂිප්ත බව. “කුක්කුච්චය” කියලා කියන්නේ පසුතැවෙන ස්වභාවය. මේ වෛතසික දෙකත් එකට යෙදෙන නිසා එක නිවරණ ධර්මයක් වශයෙන් ධර්මයේ සඳහන් කරලා තියනවා. උද්ධච්චය කියන වෛතසිකය සියළුම අකුසල් සිත් වල යෙදෙන වෛතසිකයක්. එයින් කරන්නේ මනස වේගවත්ව සැලෙන්නට සැලැස්වීමයි. මෙය විශේෂයෙන්ම භාවනා කරන නිවන් මගට පිවිසීමට වෙර දරන මනුෂ්‍යයින්ට මහත් වූ බාධාවක්. සමාධියට ප්‍රතිවිරුද්ධ වූ ධර්මතාවයයි. ඒ උද්ධච්චය ප්‍රබල වූ තැනැත්තාට සමාධිය ගොඩනගන්න දුෂ්කරයි. මේ උද්ධච්චය ඇතැම් අවස්ථාලදී කාමච්ඡන්දයත් සමග එකතු වෙලා කාම අරමුණු වෙත යනවා. ඇතැම් වෙලාවක ව්‍යාපාදය සමග එකතු වෙලා ව්‍යාපාදයට සුදුසු අරමුණු වෙත යනවා. ඇතැම් වෙලාවක මෝහය සමග එකතු වෙලා බොහෝ අරමුණු වෙත අයාලේ යනවා. පින්වතුන්ට ඒවා පිළිබඳව ඕනෑ තරම් අත්දැකීම් තියෙනවා.

වාඩි වෙලා භාවනා කරන කොට පින්වතුන්ට දැනිලා ඇති අපට කිසිදාක හිතන්නට ඕන නැති, කල්පනා කරන්න කිසිම අවශ්‍යතාවයක් නැති එක එක දේවල් ගැන කල්පනා වෙනවා. බොහෝ දේවල් ගැන. නගර, ග්‍රාම, කෙත්වතු, හරකබාන, මීල මුදල්,

ගෙවල් දොරවල්, දූ දරුවෝ, ගස් කොළන්, මේ ආදී බොහෝ දේවල්. මෙපමණයි කියලා නිම කරන්නට බෑ. එසේ කියා නිම නොකළ හැකි අප්‍රමාණ සිතුවිලි කරා මනස ඇදගෙන යන්නේ කවුද? මේ උද්දව්වය නැමති ක්ලේශ ධර්මයයි. වික්ෂේපන බවයි. නියමිත අරමුණෙහි සිත පවත්වන්නට දෙන්නේ නෑ. ඒකාග්‍රතාවයට මනස ගන්නට ඉඩ දෙන්නේ නෑ.

මෙසේ වික්ෂේපන වීම නිසා සරාහි වර්තයක් තියෙන කෙනෙක් නම්, රාගය අධික කෙනෙක් නම් ඒ පුද්ගලයාගේ මනස කාම වස්තූන් කෙරෙහි ක්‍රම ක්‍රමයෙන් ඇදී යනවා. පටිසය හෙවත් ව්‍යාපාදය අධික කෙනෙක් නම්, ද්වේශ වර්තයක් තියෙන කෙනෙක් නම් ඒ පුද්ගලයාගේ සිත අර උද්දව්වයෙන් විකේෂප කරලා පටිස සම්ප්‍රයුක්ත අරමුණු කරා නැවත නැවත අරගෙන යනවා. මේ විදිහෙන් බොහෝ වේලාවක් සිත නොයෙකුත් අරමුණු තුළ එහාට මෙහාට විසුරුවමින් භාවනා මාර්ගයෙන් ඇත්කරලා පවත්වන්නට සමත් වෙනවා. එය නිවන් මග අහුරුවනවා.

තමන් කරන භාවනාව නිසාමත් සමහරුන්ට උද්දව්වය ඇති වෙනවා. ඒ කොහොමද? මේ කර්මස්ථානය මෙහෙම වඩලා හරිද? මෙහෙම හිතලා හරිද? මෙතෙක්ද හිතන්න ඕන කොහොමද? මේ විදිහේ ආලෝකය දැක්කහම මොකක්ද හිතන්න ඕන. ඒ ගැන මෙහෙම මෙනෙහි කළොත් හරිද? ඒක වැරදිද දන්නෙන් නෑ ආදී වශයෙන්. ඊළඟට මම දැන් හොඳ සමාධියකට පත්වෙලා ඉන්නෙ. මේ සමාධිය ප්‍රථමධ්‍යානයද දන්නේ නෑ. ඊළඟට මම ලබන්න ඕන ද්විතීයධ්‍යානය. මේ ආදී වශයෙන් තමන් කරන්නාවූ භාවනාව තුළම නොයෙකුත් අරමුණු ගන්නට පටන් ගන්නවා.

ඒ විතරක් නෙමෙයි පින්වතුනි, මෙමිත්‍රී භාවනාව කරන පුද්ගලයාට බුද්ධ ප්‍රතිමාවක් නැවත නැවත දර්ශනය වෙන්නට ගන්නොත්, ඒ කුමක්ද? එය සිද්ධ වෙන්නෙන් උද්දව්වය නිසාමයි. බුද්ධ රූපය හොඳ දෙයක් වුණත් තමන් මෙනෙහි කරන කර්මස්ථානයට බාධා පමුණුවමින් මතුවෙන්නෙ උද්දව්වය නිසයි. බුද්ධරූප දර්ශනය දකිමින් බුද්ධානුස්සතිය වඩනවානම් ඒක වෙනම කර්මස්ථානයක්. නමුත් මෙමිත්‍රීය කරන කොට වෙනත් දෙයක් ගැන හිත යොමු කරනවානම් එතන සැබෑ සමාධිය හෙවත් සැබෑ ඒකාග්‍රතාවය නෙවෙයි පවතින්නේ. එතන පවතින්නෙන්

උද්දව්වයයි. ඒ නිසා හොඳ අරමුණ වුණත් අපට අවශ්‍ය නියමිත කර්මස්ථානයෙන් බැහැර කරනවානම් එසේ වෙන්නේ උද්දව්වය හෙවත් වික්ෂේපන භාවය නිසයි.

පසුතැවීම

ඊළඟට කුක්කුච්චය කියලා කියන්නේ පසුතැවෙන ස්වභාවය. කුමකටද? කළ අකුසල් සහ නොකළ කුසල් ගැන පසු තැවීම ඇතිවෙනවා. සිතෙහි කාමච්ඡන්ද ව්‍යාපාද ආදී නිවරණ ඇතිවුණාම මිනිස්සු පවිකම් කරනවා. පස්සේ ඒවායින් බැහැර වෙලා ප්‍රඥව පහලවෙන කොට මිනිස්සු පසු තැවෙන්නට පටන් ගන්නවා. කාමච්ඡන්ද ව්‍යාපාද ආදී නිවරණයන් ප්‍රබල වෙනකොට කුසල් වලින් ඇත් වෙනවා. පසුකාලයේදී මේ කුසලයේ වටිනාකම දැනෙනකොට අහෝ මේ පින්කම මට කරගන්නට බැරිවුණානෙ කියලා පසු තැවෙනවා. මේ ආදී වශයෙන් නොකළ හොඳ සහ කළ වරද පිළිබඳව නැවත නැවත පසු තැවෙන ස්වභාවය කුක්කුච්චය නැමැති වෛතසිකය.

අර වික්ෂේපන බව නිසාමයි මේ පසුතැවෙන බව ඇතිවෙන්නේ. මේ පසුතැවීම තුළ වික්ෂේපන බව අනිවාර්යයෙන්ම ඇති වෙනවා. ඒ නිසා බුදුහාමුදුරුවො මේ උද්දව්වය හා කුක්කුච්චය කියන වෛතසික දෙකම, එකම නිවරණයක් හැටියට සඳහන් කරනවා. ඒ අනුව උද්දව්ව- කුක්කුච්ච නිවරණය යනු වික්ෂේපන බව හා පසුතැවෙන සුළු ස්වභාවයයි. මෙය වෙන් කළ නොහැකි එකම ධර්මතාවයක් වශයෙන් නැවත නැවත මනසේ මතු වෙනවා. බොහෝ අවස්ථාවලදී ඉතා සියුම් දේවල් අපේ මනසේ කොනක රැඳීලා තියනවා. අපට වැටහෙන්නේ නැහැ ඒ කුමක්ද කියලා. නමුත් මනසේ සැහැල්ලු බව නැති වෙලා එක්තරා අසහනයක්, බරක් මනසේ තියන බවනම් දැනෙනවා. ඒ වගේ දේවල් අප්‍රමාණයි. සමහර වැඩ අධික වෙලාවට පින්වතුන්ට අත් දැකීම ඇති අපේ මනසට මොකක් දෝ අසහනයක් තේරෙනවා, මොකක්ද කියලා හිතා ගන්න බෑ. ඒ වෙලාවට ටිකක් විවේකීව මනස විමසල බැලුවොත් පින්වතුන්ට දැනෙවි මොකක් හරි දෙයක් පිළිබඳව පසු තැවිල්ලක් හිතේ කොනක තියෙනවා. වේගවත්ව මනස විවිධ අරමුණු කරා යන නිසා තෝරා ගන්නට බැහැ. මේ උද්දව්ව- කුක්කුච්ච නැමැති නිවරණය මේ විදියට හැම මොහොතකම

අපේ මනසේ සන්සුන් බව නැති කරනවා.

මමන්වයේ කම්පනය

මෙය ඇතිවීමේ හේතුව කුමක්ද? බුදුභාමුදුරුවෝ දේශනා කරනවා මහණෙනි, මේ සිතෙහි විසිරුණු ස්වභාවයක් පවතිනවා. මේ විසිරුණු සිත පිළිබඳව හෝ විසිරුණු අරමුණු පිළිබඳව නැවත නැවත නුවණින් තොරව කල්පනා කරනවානම් ඒ නැනැත්තාට උද්දව්ව-කුක්කුච්චය බහුලව ඇති වෙනවා. විසිරුණ සිත කියලා කියන්නේ යම් කරුණක් නිසා අපේ සිත අතිශයින්ම කලබලයට පත්වෙනවා. ඒ කලබලයට පත් වුණ මානසික තත්වය ගැන හෝ කලබලයට පත් කරන්න හේතු වුණ පුද්ගලයා හෝ වස්තුව ගැන නැවත නැවතත් අපි හිතන්නට ගියොත් මොකද වෙන්නේ? අර තත්වය සිය ගුණයෙන් ප්‍රබල වෙනවා. හෘද ස්පන්දනය නැවත නැවතත් වේගවත් වෙන්නට පටන් ගන්නවා.

අපි හිතමු පින්වතුන් ඉන්න තැනට හදිසියේම සර්පයකු වැටුණා කියලා. ඒ වැටුණ හැටියෙම මොකක්ද අපට වෙන්නේ? මේ දර්ශනයෙන් අපි කලබලයට පත් වෙනවා. ඊට පස්සේ මේ සිදුවීම පසුව නැවත කල්පනා කළොත් මොකද වෙන්නේ? එවේලේ තමන් කලබල වුණ හැටි, එවේලේ සර්පයා ඇඟට වැටුණ හැටි නැවත නැවත හිතන්න හිතන්න මොකද වෙන්නේ, සර්පයා ලඟ තැනත් තමන්ගේ මනස වේගවත්ව සැලෙන්නට පටන් ගන්නවා. හෘද ස්පන්දනය වැඩිවෙන්නට පටන් ගන්නවා. මේ විදිහට බුදුභාමුදුරුවෝ දේශනා කරනවා ඒ සිතෙහි නොසන්සුන් බව පිළිබඳව නුවණින් තොරව නැවත නැවත කල්පනා කරනවාද ඒ පිළිබඳව මමන්වයෙන් කල්පනා කරනවාද මට මෙහෙම වුණා. මගේ හිත කලබල වුණා. මේ ආදී වශයෙන් කල්පනා කරලා මමන්වයෙන් ගන්නවාද, ඒ විකේපිත භාවයට හේතුවූ අරමුණු නුවණින් තොරව කල්පනා කරනවාද, එය සිතෙහි විකේපිත බව වැඩි වෙන්නට හේතුවක් වෙනවා. ඒ වගේම යම් කිසි කෙනෙක් සිතෙහි සන්සුන් බව වූ ඒකාග්‍රතාව හෙවත් සමාධිය ගැන නැවත නැවත සිත යොමු කරනවාද, මගේ සිත සමාධිගත කරන්නට පුළුවන්, මගේ සිත එකඟ කරන්නට පුළුවන්, මගේ සිත මේ විකේපිත බවින් ඉවත් කරන්නට පුළුවන් කියලා දැඩි උත්සාහයෙන් යමෙක් ඒ ගැන නැවත නැවත නුවණින් යුක්තව කල්පනා කරනවානම් ඒ පුද්ගලයාට විකේපිත භාවය යටපත් කරලා හිතෙහි

සන්සුන් භාවය ගොඩ නගන්නට පුළුවන් වෙනවා.

සැකය

ඊළඟට පස්වෙනි නිවරණ ධර්මය විචිකිචිඡාව. "මහණෙනි, මේ විචිකිචිඡාව සිත ආවරණය කරනවා, සිත වසා ගන්නවා, මනස ආවරණය කරලා ප්‍රඥව දුර්වල කරනවා." කුමක්ද විචිකිචිඡාවයි කියලා කියන්නේ? සැකයයි. හැම සැකයක්ම නෙමෙයි පින්වතුනි බුදුභාමුදුරුවෝ ගැන සැකය, ධර්මය ගැන සැකය, සංඝරත්නය ගැන සැකය, ඒ වගේම ශීල සමාධි ප්‍රඥ කියන ත්‍රි ශික්‍ෂාවන් ගැන ඇති වෙන සැකය, පෙර භවයන් ගැන ඇතිවෙන සැකය, මතු භවයන් ගැන ඇතිවෙන සැකය, පෙර භවයන් සහ මතු භවයන් කියන දෙකම ගැන ඇතිවෙන සැකය, පටිච්ච සමුප්පාදය ගැන ඇතිවන සැකය. මේ කරුණු අට පිළිබඳව යම් කිසි කෙනෙකුන්ට සැක මතු වෙනවා නම් එය හඳුන්වනවා විචිකිචිඡා නිවරණයයි කියලා.

බුදුභාමුදුරුවෝ ගැන ශ්‍රද්ධාව නොතිබුණොත් අපට බොහෝ සැක ඇති වෙනවා. බුදුභාමුදුරුවෝ දේශනා කරලා තියෙන ධර්මය ඇත්තද? දිව්‍ය ලෝක කියලා දෙයක් තියනවද? අපාය කියලා දෙයක් තියනවද? මේ මේ ධ්‍යාන ඉපදවුවොත් බ්‍රහ්ම ලෝකෙ උපදිනවාය කියනවා. එහෙම තැනක් තියනවද? මේ මග ගමන් කළොත් නිවන් දකිනවා කියලා කියනවා එහෙම දෙයක් වෙනවද? මේ ආදී බොහෝ දේ ගැන සැක පහළ වෙන්නට පටන් ගන්නවා. ඒ නිසා බුදුභාමුදුරුවෝ ගැන ශ්‍රද්ධාව නොතිබුණොත්, විචිකිචිඡාව බහුලව පහල වෙනවා. ධර්මය ගැන ශ්‍රද්ධාව නොතිබුණොත් සංඝයා ගැන ශ්‍රද්ධාව නොතිබුණොත් විචිකිචිඡාව බහුලව හට ගන්නවා. මේ විචිකිචිඡාව ඉතා සුක්‍ෂමව අපි තිවන් මගින් ඇත් කරලා මේ සසර ගමනට නැවතත් ඇද දමනවා.

බුදුභාමුදුරුවෝ දේශනා කරනවා "මහණෙනි, මේ විචිකිචිඡාවට හෙවත් සැකයට හේතුවන කරුණු තියනවා. ඒවා ගැන නුවණින් තොරව යමෙක් නැවත නැවත කල්පනා කරනවාද, ඒ තුළින් විචිකිචිඡාව වර්ධනය වෙනවා." මොනවද විචිකිචිඡාවට හේතුවෙන කරුණු? තමන්ට තහවුරු නොවෙන සැක සහිත යම් දහම් කරුණක් තියෙනවා නම්, යම් විනය කරුණක් තියෙනවා

නම් ඒ ගැන නැවත නැවතත් සැකයෙන්ම කල්පනා කරන්නට ගියොත් ඒ සැකය තහවුරු වෙන දහසක් කරුණු අපේ මනසට මතු වෙනවා. ඒ විදිහට මතුවෙන කොට අර විවිකිච්ඡාව සිය ගුණයෙන් වර්ධනය වෙනවා.

දහම විමසා දැනගන්න

ඊළඟට බුදුහාමුදුරුවෝ දේශනා කරනවා "මහණෙනි, මේ කුසල් අකුසල් ගැන හොඳ වැටහීමක් හොඳ අවබෝධයක් යම්කිසි කෙනෙක් ඇතිකර ගන්නවා ද, ඒ තැනැත්තාට විවිකිච්ඡාව ප්‍රභානිය කරන්නට, දුරු කරන්නට පුළුවන් වෙනවා." කුසලාකුසල ධර්මයන් ගැන නිවැරදි අවබෝධයක් නිවැරදි වැටහීමක් යමෙක් ඇතිකර ගන්නවා නම් ඒ තැනැත්තාට බුදුහාමුදුරුවෝ ගැන ශ්‍රද්ධාව වර්ධනය වෙනවා. ධර්ම රත්නය සංඝ රත්නය ගැන ශ්‍රද්ධාව වර්ධනය වෙනවා. මනසේ ඇතිවෙන සැකය ක්‍රම ක්‍රමයෙන් දුරු වෙනවා. මේ සසරේ බිය ජනක ස්වභාවය වැටහිලා නිවනට යොමු වූ මනසක් ඇති කෙනෙක් බවට පත් වෙනවා. ඒ නිසා බුදුහාමුදුරුවෝ දේශනා කරනවා කුසලාකුසල ධර්මය පිළිබඳව යමෙක් මැනවින් නුවණින් කල්පනා කරනවාද ඒ තැනැත්තාට විවිකිච්ඡාව තරණය කරන්නට, දුරු කරන්නට පුළුවන්.

මේ ආකාරයෙන් බුදුහාමුදුරුවෝ නොයෙක් උදාහරණ උපමා ඇතුළු දේශනා කලා, ඇසතු නුග ආදී ගස් තවත් ගස් මුදුනේ හට ගෙන ඒ මූලික ගස් විනාශ කරගෙන නැගී සිටින්නා වගේ, රත්රන් වලට යකඩ ලෝහ ආදිය මිශ්‍ර වීමෙන් එහි තියෙන මෘදු බව කර්මත්‍ය බව ප්‍රභාෂ්වර බව නැතිවෙලා, අකර්මත්‍ය වෙලා, දැඩි බවට පත්වෙන්නා වගේ අපේ සිතෙහි ධර්මතා පහක් නැවත නැවත මතුවෙලා මනස අපවිත්‍ර කරනවා. මනස දරදඬු කරනවා. මනසේ තිබෙන ප්‍රභාෂ්වර බව නැති කරනවා. මනස අකර්මත්‍ය කරනවා. මොනවද ඒ ධර්මතා පහ? කාමච්ඡන්දය, ව්‍යාපාදය, ඊන මිද්ධය, උද්ධච්ච-කුක්කුච්චය, විවිකිච්ඡාව.

කාමච්ඡන්දය ඇති වෙන්නේ ශුභ නිමිත්ත පිළිබඳව නැවත නැවත නුවණින් තොරව කල්පනා කිරීමෙනි. අශුභ නිමිත්ත පිළිබඳව නුවණින් කල්පනා කිරීමෙන් කාමච්ඡන්දය දුරු කරන්නට පුළුවන්.

ව්‍යාපාදය ඇතිවෙන්නේ පටිඝ නිමිත්ත පිළිබඳව නැවත නැවත නුවණින් තොරව කල්පනා කිරීමෙනි. මෙම ක්‍රියා පිළිබඳව නැවත නැවත කල්පනා කිරීමෙන් ව්‍යාපාදය දුරු කරන්නට පුළුවන්.

ඊන මිද්ධය ඇති වෙන්නේ අරතිය, අලස බව ආදිය පිළිබඳව නැවත නැවත නුවණින් තොරව කල්පනා කිරීමෙනි. ඊරිය පිළිබඳව නැවත නැවත නුවණින් කල්පනා කිරීමෙන් ඊන මිද්ධය දුරු කරන්නට පුළුවන්.

උද්ධච්ච-කුක්කුච්චය ඇති වෙන්නේ සිතෙහි නොසන්සුන් බව පිළිබඳව නුවණින් තොරව කල්පනා කිරීමෙනි. සිතෙහි සන්සුන් බව හෙවත් ඒකාග්‍රත්‍යවය පිළිබඳව, සමාධිය පිළිබඳව නුවණින් කල්පනා කිරීමෙන් ඒ උද්ධච්ච-කුක්කුච්චය යටපත් කරන්නට පුළුවන්.

විවිකිච්ඡාව ඇතිවෙන්නේ කරුණු පිළිබඳව නැවත නැවත සැකයෙන් යුක්තව කල්පනා කිරීමෙනි. ඒ නිසා කුසලාකුසල ධර්මයන් ගැන නැවත නැවත කල්පනා කරලා විමසලා ගැඹුරු වැටහීමක් ඇති කර ගැනීමෙන් විවිකිච්ඡාව දුරු කරන්නට පුළුවන්.

මෙසේ මේ ධර්මතාවයන් පහ පිළිබඳව හොඳ වැටහීමක් ඇතිකරගෙන, එම නිවරණයන් ඇතිවෙන්නට හා වැඩෙන්නට හේතු හඳුනාගෙන, එම හේතු අවම කරමින් හැකිතාක් අපේ මනස නගා සිටුවාගෙන නිවන් මගෙන් බැහැර වෙන්නට නොදී නැවත නැවතත් මනස ප්‍රතිපත්ති මාර්ගයෙහිම දැඩිව පවත්වන්නට ඕනෑ කියන අධිෂ්ඨානයක් අපි හැම දෙනාම ඇතිකර ගන්නට ඕන. ඒ තුළින්ම පමණයි අපට මේ ක්ලේශයන් ජයගෙන, මේ නිවරණ ධර්මයන් ප්‍රභානිය කරලා නිර්වාණ ධර්මය අවබෝධ කරන්නට පුළුවන් කම ලැබෙන්නේ. ඔබටත් ඒ සඳහා අවශ්‍ය මානසික ශක්තිය වර්ධනය වේවා, ප්‍රඥාව අවදි වේවා කියලා ප්‍රාර්ථනා කරනවා !